

**GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE**

**Från tanke till handling
Aktionsforskning i praktiken**

**– En studie om tonårstjevers sociala
situation på Perus landsbygd**

**Socionomprogrammet, C-uppsats.
Författare : Ursula Garro
Handledare : Ing-Marie Johansson
HT-2009**

Tack
till de tjejerna som deltog i fokusgruppen
och vågade dela med sig av sina tankar och åsikter.

Tack
till min handledare Ing-Marie Johansson
som under ca två års tid alltid hade tid för mina frågor,
för sina viktiga synpunkter och stöd.

Tack
till min sambo, familj och vänner
som har visat stöd och intresse under hela min resa.

Abstract

Titel: Från tanke till handling. Aktionsforskning i praktiken– En studie om tonårstjevers sociala situation på Perus landsbygd

Författare: Ursula Garro

Nyckelord: Tonårstjejer, barnrättighetsperspektiv, aktionsforskning, intersektionalitet.

Uppsatsens syfte är att undersöka hur den sociala situationen kan se ut för tonårstjejer på Perus landsbygd, utifrån tjejerna som deltog i fokusgruppen på Arequipas landsbygd.

Tanken är att undersöka hur tjejernas klass, ålder, etnicitet och kön kan påverka deras möjligheter att uttrycka sig och höras samt ta reda på vilka utmaningar de kan möta i samhället p g a att de är barn, flickor, fattiga och hör till en av Perus ursprungsbefolkningar. Sist vill jag ta reda hur tonårstjejer som deltog i fokusgruppen på landsbygden i Arequipa definierar sin egna sociala situation och hur de uttrycker sina åsikter och behov.

Mina frågeställningar är: Hur ser tonårstjevernans sociala situation ut på Perus landsbygd, med fokus på Arequipas landsbygd och utifrån fokusgruppens deltagare? Hur påverkar klass, ålder, etnicitet och kön tjejernas möjligheter att uttrycka sig och höras, med utgångspunkt i fokusgruppens deltagare?

För att uppnå mitt syfte åkte jag till mitt hemland Peru och forskade på plats om tjejernas sociala situation på Arequipas landsbygd. Jag intervjuade fyra personer som arbetar med sociala projekt inom biståndsvärlden, genomförde en fokusgrupp med åtta tjejer på Arequipas landsbygd samt samlade övergripande statistiskt material för att beskriva tjejernas sociala situation i Peru med fokus på fyra olika områden.

Resultaten visar att tjejernas sociala situation är begränsad men ändå med några tecken på förbättringar i en positiv riktning. Tjejernas möjligheter att uttrycka sig och höras påverkas av de simultana maktordningar de utsätts för p g a att det är barn, flickor, fattiga och hör till ursprungsbefolkningen.

“The girl in every woman precedes and shapes the woman in her” (Sohoni, Neera)

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1.	INLEDNING	1
	1.1.Syfte	2
	1.2.Frågeställningar	2
	1.3.Avgränsningar	2
	1.4.Definitioner	3
	1.5.Disposition	3
2.	BAKGRUND	3
	2.1.Peru	3
	2.1.1Arequipa	7
3.	TEORETISKT PERSPEKTIV/TIDIGARE FORSKNING/ SOCIALA PROJEKT OCH BEGREPP INOM KUNSKAPSOMRÅDET	9
	3.1.Teoretiskt perspektiv	9
	3.2.Tidigare forskning	12
	3.3.Sociala projekt och begrepp inom kunskapsområdet	14
	3.3.1 Sociala projekt inom kunskapsområdet	14
	3.3.2 Begrepp inom kunskapsområdet	15
4.	METOD	18
	4.1. Förförståelse	19
	4.2. Val av metod	19
	4.3. Materialinsamling	20
	4.4. Urval	23
	4.5. Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet	24
	4.6. Forskningsetiska frågor	25
5.	RESULTAT & ANALYS	25
	5.1.Om tjejernas sociala situation i Peru med fokus på Arequipas landsbygd och utifrån fokusgruppens deltagare	25
	5.2.Om tjejernas möjligheter att uttrycka sig och höras	28
	5.2.1 Klass	29
	5.2.2 Etnicitet	29
	5.2.3 Kön	30
	5.2.4 Ålder	30
	5.2.5 Sammanfattande diskussion	31
6.	REFLEKTIONER/SLUTORD	33
	REFERENSLISTA	36
	Bilaga 1: Intervjufrågor till Rubi Paredes	40
	Bilaga 2: Intervjufrågor till Roberta Marmanillo	41
	Bilaga 3: Intervjufrågor till informell intervju med fyra tonårstjejer	42
	Bilaga 4: Intervjufrågor till rektorn i fokusgruppsdeltagarnas skola	43
	Bilaga 5: Intervjufrågor till Gina Solari	44
	Bilaga 6: Intervjufrågor till anonym gynekolog i Arequipa stad	45
	Bilaga 7: Observationer	46
	Bilaga 8: Fokusgruppsmötena	49
	Bilaga 9: Bilder	54

1. INLEDNING

Att skriva denna uppsats har inneburit en lång resa som började i april 2007 och avslutades i april 2008. Först ville jag skriva en uppsats som kunde hjälpa mig att få förståelse av mitt land – Peru – och som samtidigt kunde bidra något tills dess utveckling, men detta var minst sagt överambitiöst.

Jag bestämde mig istället att fokusera min forskning på tonårstjejer som målgrupp och försöka förstå deras sociala situation. I Sverige hade jag arbetat frivilligt som samtalsledare med Rädda Barnens tjejgruppsprojekt Ellen och lärde mig mycket av ungdomarna som deltog i projektet. Jag fick förståelse för de utmaningar tjejer i Sverige mötte i vardagen och kunde se hur tjejerna blev stärkta av själva mötet med andra som tacklades med samma utmaningar. Jag undrade om det fanns något liknande för tonårstjejer i Peru. Det var just denna tanke som fick mig att återvända till mitt hemland och skriva uppsatsen om detta ämne.

Jag ville ta reda på hur tonårstjejjers sociala situation på Perus landsbygd kan vara och undersöka vad tjejer har för möjligheter att uttrycka sig och höras. Jag valde att fokusera på tjejer som bodde på Perus landsbygd, för att jag som stadsbo ville se en annan sida av mitt land. Jag ville förstå hur tjejernas etnicitet, kön, ålder och klass påverkade deras möjligheter att höras. Detta för att jag länge har misstänkt att dessa faktorer spelar roll och gör tjejerna osynliga eftersom de hör till ursprungsbefolkning, är flickor, barn och dessutom fattiga. För att undersöka detta kommer jag att använda mig av ett barnrättighetsperspektiv som baseras på barnkonventionen och ett intersektionellt perspektiv.

Intersektionaliteten kan ses som ett teoretiskt perspektiv som synliggör hur maktrelationer skapas i samspel med tid och rum samt genom den simultana verkan av kön, klass och etnicitet (de los Reyes & Mulinari 2005). I uppsatsen kommer jag att analysera hur skapas maktrelationer som baseras på medborgarnas kön, klass och etnicitet i Perus postkoloniala samhälle.

Vidare ville jag undersöka om hur tjejerna själva definierar sin egen situation och hur de uttrycker sina behov. För att forska kring detta valde jag att åka till Arequipa, en region i södra Peru, och genomföra en fokusgrupp med åtta tonårstjejer för att låta de själva berätta om deras möjligheter att uttrycka sina åsikter.

Min roll i uppsatsen är den av en aktionsforskare. Rönnerman definierar forskarens roll med en ”bottom-up” perspektiv där ”praktikern själv ställer frågorna och agerar för förändring” (s. 14, 2004). De frågorna jag ställer mig är grunden till uppsatsen och de förändringar jag vill uppnå är mitt eget medvetandegörande om hur tjejernas situation kan vara.

Min förhoppning är att använda mig av denna kunskap i mitt arbete med barn och ungdomar i utsatta situationer i mitt yrke som socionom. Jag anser att man bör känna till hur andra länder tacklas med sociala utmaningar som t ex brist på jämställdhet, ungdomars möjligheter att påverka och höras eller motverka hedersrelaterat våld. Med den kunskapen i bagaget kan man sedan som socionom ha som utgångspunkt att dessa är globala sociala utmaningar och inte något som uppstår i Sverige för att människor från andra länder flyttar hit.

Det finns mycket kunskap att hämta i andra kulturer, där dessa problem också är en del av vardagen, som sedan kan anpassas till svenska sammanhang för att tillämpa dem i förhållande till rätt målgrupp. Jag anser att hur dessa faktorer påverkar tjejernas vardag i Peru inte på något sätt är unikt för just peruanska tjejer, utan att tjejernas kön, ålder, etnicitet och klass påverkar deras vardag världen över på olika sätt och det är därför viktigt att synliggöra detta.

1.1 Syfte

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur den sociala situationen kan se ut för tonårstjejer på Perus landsbygd, utifrån tjejerna som deltog i fokusgruppen på landsbygden i Arequipa. Jag vill ta reda på hur tonårstjejer som deltog i fokusgruppen och befinner sig på landsbygden i Arequipa definierar sin egen situation och hur de uttrycker sina åsikter och behov.

1.2 Frågeställningar

- 1) Hur ser tonårstjejernas sociala situation ut på Perus landsbygd, med fokus på Arequipas landsbygd och utifrån fokusgruppens deltagare?
- 2) Hur påverkar klass, ålder, etnicitet och kön tjejernas möjligheter att uttrycka sig och höras, med utgångspunkt i fokusgruppens deltagare?

1.3 Avgränsningar

Fokus på uppsatsen är tonårstjejerna som deltog i fokusgruppen och deras sociala situation på landsbygden i Arequipa. Eftersom kvinnors problematik är mycket komplicerad och behovet att forska vidare är stort är det lätt att "missa" tonårstjejerna, flickor och deras behov. Därför valde jag bort vuxna kvinnors problematik. Samtidigt anser jag att många av de utmaningarna kvinnor tacklas med börjar redan i barndomen. Därför tycker jag det är viktigt att synliggöra dessa utmaningar i ett tidigare stadium i livet och valde även att uppmärksamma hur tjejernas ålder påverkar deras möjligheter att höras och synas.

Vad gäller tonårstjejerna som deltog i fokusgruppen är det en begränsning att jag inte kunde träffa fler tjejer och att vi inte träffades under en längre period. Jag kommer att redogöra mer om detta i metodkapitlet.

1.4 Definitioner

Tjej/tonårstjej: I uppsatsen kommer det att användas ordet tjej för att beteckna unga kvinnor mellan 13 och 19 år.

Ursprungsbefolkning: Det betecknar de folkgrupperna som har sitt ursprung i Peru, innan spanjorerna kom till landet. Det refereras ofta till dem som indianer, ordet som enligt Bruce (2007) användes av de spanska erövrarna och fick en negativ klang under koloniseringen.

1.5 Disposition

I detta första kapitel har jag presenterat en inledning till uppsatsen, syftet och dess två frågeställningar. Kapitel 2 består av samlad övergripande statistisk information som beskriver den peruanska kontexten i siffror, med en fördjupning i Arequipa och fokuset ligger på information som jag bedömer som relevant för att beskriva tjejernas sociala situation. I kapitel 3 redovisar jag mina teoretiska perspektiv och den tidigare forskningen inom området som jag har tagit del av både i Peru och i Sverige. Kapitel 4 är ett metodkapitel. Här redogörs för min egen förståelse och mitt val av metod samt en diskussion om validitet, reliabilitet och generaliserbarhet. I kapitel 5 redovisas och analyseras resultatet och frågeställningarna besvaras i tur och ordning. Kapitel 6, slutligen, innehåller mina egna reflektioner och slutord.

2. BAKGRUND

Peru är det land i Sydamerika som har haft snabbast ekonomisk tillväxt under de senaste åren. Peru ligger på 6:e plats på listan av länder med högst BNP¹ i Sydamerika. Bolivia finns på 10:e plats och är sist i listan.

Nedan följer en övergripande beskrivning av Peru i siffror med särskild fokus på tonårstjejer och deras sociala situation. Jag har valt att fokusera på information som kan vara relevant för att uppnå uppsatsens syfte. Det tillkommer en övergripande beskrivning av Arequipadepartement som forskningen är inriktad på.

2.1 Peru

Peru är indelat geografiskt och politiskt i departement (regioner) som i sin tur är uppdelade i provinser som består av ett visst antal distrikt (kommuner). Huvudstaden är Lima. Peru är inte en välfärdsstat – det sociala skyddet vi känner till i Sverige finns inte. Socialt arbete bedrivs ofta av peruanska och utländska NGO:s (non governmental organisations), som finansieras av peruanskt och internationellt bistånd. Den peruanska staten bedriver också sociala projekt, men i ett land där problem är många och resurser få, prioriteras ofta infrastruktur som t ex skolor, sjukhus framför människors livskvalité.

---

¹¿Quien tiene el poder en el Perú 2008? (Vem har makten i Perú 2008?) – Undersökning genomförd av det peruanska enkätföretaget Apoyo Grupp.

Peru är en republik. Landet bröt sig lös från kolonialmakten Spanien och förklarade sin självständighet 1821. Nästan 190 år har gått och effekterna av den spanska kolonialismen är många och komplicerade. Bland dessa effekter har diskrimineringen av ursprungsbefolkningen varit det mest påtagliga. Den peruanska psykoanalytikern Jorge Bruce har forskat om den peruanska rasismen och drar slutsatsen att diskriminering av ursprungsbefolkningen är en kvarleva från kolonialismen då spanjorerna ansåg att ursprungsbefolkningen vara mindre värddiga varelser (2007). 45 % av den peruanska befolkningen hör till ursprungsbefolkningen².

Tabell 1.1 Grundfakta om Peru

Befolkning:	28 220 764 antal invånare 72 % i städer 28 % på landsbygden 38 % är barn och ungdomar*
Kön:	Av den totala befolkningen i Peru 50 % är kvinnor och 27 % av dessa bor på landsbygden **
Språk:	Spanska & quechua (officiella) Aymara och ett antal mindre språk i regnskogsområdet (inofficiella).

INEI - Instituto Nacional de Estadística é Informática (Perus nationella institut för statistik och information): Folkräkning 2007

* Uppskattning i procent baserad på Rädda Barnens (Save the Children Suecia) siffror på deras hemsida (Unicef 2004).

** Siffror från Movimiento Manuela Ramos (Rörelsen Manuela Ramos): Kvinnor på landsbygden i siffror (2003).

Av dessa siffror kan vi konstatera att minoriteten av landets befolkning bor på landsbygden. Det gäller både befolkningen i stort och även kvinnorna.

Religion

Den katolska kyrkans ställning i landet är stark, 81 % av befolkningen är katoliker³. Den peruanska katolska kyrkan skiljer sig markant från dess svenska motsvarighet. Den katolska kyrkan i Peru anser det skamligt att ha samlag innan äktenskapet. Avhållsamhet är det enda rekommenderade preventivmedlet, andra alternativ anses "syndiga" av kyrkan. Den katolska kyrkan har dessutom ett starkt politiskt inflytande och får ekonomiskt bidrag av den peruanska staten.

Ekonomi

Enligt en artikel som publicerades i Perus äldsta tidning El Comercio i år, ökar de redan stora ekonomiska klyftorna i samhället i och med den stora tillväxten i landet⁴. Det informeras om att rikedom koncentreras i städerna, att de som lever i extrem fattigdom känner av inflationen tre gånger så mycket samt att fattigdomen fortsätter att koncentreras på landsbygdsområden (ibid.). Andel befolkning som lever i fattigdom (även extrem fattigdom) är 54 %, av dessa bor 77 % på landsbygden⁵.

² CIA (USA:s Central Intelligence Agency) – The world factbook: Peru 2009.

³ CIA (USA:s Central Intelligence Agency) – The world factbook: Peru 2009.

⁴ Dagstidning El Comercio Peru: Pese al crecimiento económico aumentó la desigualdad en el país (Trots den ekonomiska tillväxten ökade ojämlikheten i landet). 16 januari 2009 (Frontsida Ekonomibilaga).

⁵ Movimiento Manuela Ramos (Rörelsen Manuela Ramos): Kvinnor på landsbygden i siffror 2000.

En kvinna tjänar genomsnitt S/.547 nuevos soles (drygt 767 SEK), en man tjänar genomsnitt S/.797 nuevos soles (drygt 1115 SEK), 31 % mer (per månad)⁶. Enligt Rädda Barnen i Lima (Save the Children Suecia) står barnarbete för 10 % av Perus BNP. Det som menas med barnarbete är arbete som utförs av barn under 18 år.

Utbildning

På landsbygden saknar 740 000 kvinnor utbildning⁷. Rörelsen Manuela Ramos är en peruanskt feministiskt organisation verksam sedan 70-talet. De anger i rapporten Kvinnor, flickor och tonårstjejers situation i siffror 2008, att det investeras 22 % mindre på tonårstjejers utbildning (mellan 12 och 17 år) jämfört med killarna i samma åldersgrupp⁸.

Tabell 1.2 Utbildning och analfabetism i Peru

Andel befolkning mellan 12 till 16 år som går till gymnasiet:	78 % i städer 51 % på landsbygden
Analfabetism bland 15 år och äldre	6 % män 18 % kvinnor

Centro de la Mujer Peruana Flora Tristan (Flora Tristans centrum för peruanska kvinnor): Kvinnor i siffror.

I ett peruanskt hem är den totala kostnaden för barnens utbildning genomsnitt ca 181 soles (ca 377 sek) per år och capita. Investeringen på tonårstjejers (mellan 12 -17 år) utbildning är 22% mindre i jämförelse med killarnas⁹, vilket innebar att tjejerna får mindre ekonomiskt stöd för att utbilda sig än killarna.

Sexualitet och abort

Peru är ett land där det anses skamligt att ha samlag innan äktenskapet och avhållsamhet är det som förväntas tills man är gift. Att ungdomar har sex innan de är gifta erkänns inte i samhället. Denna allmänna förnekelse medför att ungdomarna inte får tillräckligt information om preventivmedel och sexualundervisning. Denna okunskap bidrar till att många tonårstjejer gör abort. Men abort är förbjuden i Peru. ”Endast terapeutisk abort är laglig i Peru [med det menas den typ av aborten som genomförs då graviditeten anses representera en extremt stor fara för kvinnans liv, red. anm.], men även den tillämpas mycket restriktivt i Peru. Därför finns det inte officiella siffror för hur många kvinnor som gör abort i Peru. Riskerna detta innebär för tonårstjejer är omfattande eftersom det sker i skymundan och i undermåliga omständigheter” (Távora-Orozco, 2004). Luis Tavara Orozco menar att om man ser tendensen i abortfrekvensen i Peru kan man lägga fram hypotesen om att abort ökar i tonårsgruppen. Statistiken från Piuradepartementet (Perus nästa största departement) visar att mellan 2001 och 2002 sjukvårdsomsorgen p g a abort har ökat 28,6% och i Sullana (en mindre stad i Piuras

⁶ Dagstidning El Comercio Peru. Siffror i söndagsbilaga: El Dominical 08 mars 2009 (s. 16).

⁷ Dagstidning El Comercio Peru. Siffror i söndagsbilaga: El Dominical 08 mars 2009 (s. 16).

⁸ Movimiento Manuela Ramos (Rörelsen Manuela Ramos): Situación de la mujer, niña y adolescente en cifras (Kvinnor, flickor och tonårstjejers situation i siffror) 2008

⁹ Movimiento Manuela Ramos (Rörelsen Manuela Ramos): Situación de la mujer, niña y adolescente en cifras (Kvinnor, flickor och tonårstjejers situation i siffror) 2008

departement) har man registrerat att sjukvårdsomsorgen p g a abort har ökat med 182,4% mellan 2001 och 2003. Det behövs en uppdatering av dessa siffror på nationell nivå.”¹⁰

Tabell 1.3 Tonårsgraviditet och mödradödligheten i Peru

Andel tonåringar mellan 15 till 19 år som är mödrar:	11 %
Andel graviditeter hos tonåringar mellan 12 och 14 år som orsakades av incest eller våldtäkt:	60 % (Detta utgör en extrem manifestation av sexuellt utnyttjande, UNICEF informerade om denna siffra år 1993).
Andel tonåringar mellan 15 och 19 år som lagts in på sjukhus p g a abort:	10 %
Andel tonåringar under 20 år som gör abort:	14 %
Andel tonåringar mellan 10 och 19 år av den totala mödradödligheten:	11 % 50% av dessa dog p g a abort

Távvara-Orozco, Luis (2004): Contribución de las Adolescentes a la Muerte Materna en el Perú (Tonåringars andel av mödradödligheten i Peru) – Revista Ginecología y Obstetricia (Tidskriften Gynekologi och Obstetrik).

Abortfrågan är ett av de stora tabuna i Peru. Det finns inte mycket forskning i ämnet men många akademiker misstänker att mörkertalet är stort. Många forskare liksom Luis Távara-Orozco refererar till gamla siffror som UNICEF (1993) men anger inga uppdateringar, vilket tyder på abortfrågans låga prioritering. Enligt en gynekolog verksam i Arequipa – som endast lät sig intervjuas anonymt – känner läkarna till abortproblematiken eftersom abort efterfrågas. Men läkarna kan inte uttrycka sig fritt om ämnet och inte heller erkänna att de genomför aborter, eftersom de riskerar uppfattas som pro-abort och stötas ut av andra kollegor. Han misstänker ett stort mörketal vad gäller abortsiffror även i Arequipa.

Våld mot kvinnor

Vad gäller fysiskt våld registrerades 12,161 fall mellan januari till september 2008 i Centro de Emergencia Mujer (Kvinnors akut centret)¹¹. I 99 % av fallen var angriparen släkt med kvinnan (sambo, man, far, styvmamma, mor- och farföräldrar, svärfar) (ibid.).

Under 2008 första kvartal registrerades i Inrikesministeriet ca 47 000 anmälningar om familjevåld, 89 % var från kvinnor (ibid.). Tonårstjejer mellan 14 och 17 år utgör den största gruppen som drabbas av familjevåld, 45 % (ibid.). Enligt det uppskattade mörkertalet representerar föregående siffror omkring 20 % av det riktiga talet, eftersom många kvinnor inte vågar anmäla eller komma till de respektive myndigheterna när de utsätts för våld (ibid.). Att aga barn är inte förbjudet i Peru.

¹⁰ Távara-Orozco, Luis: Tonåringars andel av mödradödligheten i Peru 2004

¹¹ Movimiento Manuela Ramos (Rörelsen Manuela Ramos): Situación de la mujer, niña y adolescente en cifras (Kvinnor, flickor och tonårstjevers situation i siffror)

2.1.1 Arequipa

Arequipa ligger i Perus öken och är ett av landets 24 departement (regioner)¹². Svalorna Latinamerika är en svensk biståndsförening verksam i Arequipa sedan 90-talet. De beskriver departementet som ”den ekonomiska centralpunkten i södra Peru och i viss mån, på departementsnivå, en spegel av den nationella kontexten. Den ekonomiska och politiska makten är koncentrerad i en stad där 86 % [91 % enligt nyare statistik red. uppdatering] av departementets befolkning bor, medan stora delar av landsbygden, och speciellt höglandet, är marginaliserade” (ur Svalorna LA:s Program för landsbygdsutveckling 2007-2011).

Tabell 2.1 Grundfakta om Arequipa

Befolkning:	1 152 303 91 % i städer 9 % på landsbygden 36 % barn och ungdomar under 19 år.
Kön:	51 % kvinnor, 8 % av dessa kvinnor bor på landsbygden.
Andel hushåll utan el:	8 % i städer 57 % på landsbygden
Andel hushåll utan avlopp:	6 % i städer 38 % på landsbygden

INEI - Instituto Nacional de Estadística é Informática (Perus nationella institut för statistik och information): Folkräkning 2007

Ekonomi

Arequipa har också känt av den snabba tillväxten i landet. Detta märks framför allt i städerna där handel utgör den främsta sysselsättningen med 39%¹³. På landsbygden ser situationen annorlunda ut, där utgör jordbruket den främsta sysselsättningen med 57 % (ibid.). Under min tid i Arequipa förstod jag att jordbruksproblematiken var en komplicerad fråga. I Arequipa, såsom i många andra departement i Peru, är de flesta jordbrukare fattiga och har få möjligheter att påverka priserna på deras produkter eftersom de inte är organiserade fackligt. Dessutom har många jordbrukare inte tillgång till teknisk utrustning för att kunna sälja sina produkter i städerna, samt inte har den tekniska utvecklingen för att maximera markens avkastning.

Tabell 2.2 Fattigdom och extrem fattigdom i Arequipa

Andel befolkning som lever i fattigdom respektive extrem fattigdom:	41 % 11 % i extrem fattigdom
--	---------------------------------

Ministerio de Economía y Finanzas (Perus finansdepartement): Socioekonomisk information från Arequipa 2006.

¹² INEI - Instituto Nacional de Estadística é Informática (Perus nationella institut för statistik och information): Folkräkning 2007

¹³ INEI - Instituto Nacional de Estadística é Informática (Perus nationella institut för statistik och information): Folkräkning 2007

Utbildning

Enligt Svalorna LA:s Program för landsbygdsutveckling, når inskrivningen mellan årskurs 7 till 11 (högstadiet och gymnasiet i den peruanska skolan), i vissa distrikt knappt 50 % trots att genomsnittet i departementet är 93 %. Den låga siffran för inskrivning till skolan beror sällan på avsaknad av skolor utan snarare att familjens arbete prioriteras framför barnens skolgång. Vanligen är det framför allt flickor som tvingas avbryta skolgången i förtid (ur Svalorna LA:s Program för landsbygdsutveckling 2007-2011). Detta stämmer överens med nationella siffror om kvinnors brist på utbildning. Vidare skriver Svalorna LA att ungdomarnas utflyttning uppfattas som ett stort problem av befolkningen på landsbygden där de är verksamma. Detta kan tolkas som ungdomarnas försök att förändra sin egen situation genom att de flyttar till städerna där det finns flera möjligheter.

Tabell 2.3 Utbildning och analfabetism i Arequipa

Andel elever i motsvarande svenska högstadiet och gymnasiet:	95 % i städer 5 % på landsbygden
Andel barn mellan 5 till 19 år som inte går i skolan:	11 %
Analfabetism bland 15 år och äldre:	6 %
Andel analfabeter i alla åldrar:	2 % män 8 % kvinnor

Ministerio de Economía y Finanzas (Perus finansdepartement): Socioekonomisk information från Arequipa 2006.

Våld mot kvinnor

Enligt statistik från Manuela Ramos rörelsen, är Arequipa departementet med näst högst antal anmälningar för sexuellt våld i hela landet, 7.7 % (274 fall) mellan januari till september 2008, först på listan är huvudstaden Lima¹⁴. Men dessa siffror, precis som på nationell nivå, har ett mörkertal på ca 80 %, eftersom många kvinnor inte vågar anmäla (ibid.).

Kort om Majes kommun

Tjejerna som deltog i fokusgruppen bor i en ort som ligger i Majes kommun. Majes är en kommun i Arequipas landsbygd med 39,445 invånare enligt nationella siffror från folkräkningen 2007. De ursprungsbefolkningsgrupper som finns i Majes består av quechua (ca 20% enligt folkräkning 2007) och aymara (ca 2% enligt samma folkräkning). Majes ligger 100 km från staden Arequipa, på en öppen slätt. Enligt information från kommunens hemsida (Municipalidad Distrital) har Majes funnits som kommun i endast sex år. De primära aktiviteterna i Majes kretsar kring mjölkproduktion och jordbruk som har gjorts möjligt av ett omfattande, storskaligt, statligt konstbevattningsprojekt då kommunen ligger i öken.

Kommunen består av Majes stad, samt sektionerna B, C, D, E och Pampa Baja. Majoriteten av dessa orter har ingen tillgång till el, vatten eller avlopp och många av vägarna är inte asfalterade (undantaget är Majes stad). Tjejerna som deltog i fokusgruppen bor i en av sektionerna i Majes, ca 45 minuter från Majes stad.

¹⁴ Movimiento Manuela Ramos (Rörelsen Manuela Ramos): Situación de la mujer, niña y adolescente en cifras (Kvinnor, flickor och tonårstjejers situation i siffror)

3. TEORETISKA PERSPEKTIV/TIDIGARE FORSKNING /SOCIALA PROJEKT & BEGREPP INOM KUNSKAPSOMRÅDET

3.1 Teoretiska perspektiv

De teoretiska perspektiv som används i uppsatsen är social konstruktion, intersektionalitet och postkolonial teori.

Social konstruktion

För att besvara första frågeställningen använder jag mig av ett socialt konstruktionsperspektiv. Detta perspektiv bygger på att verkligheten i grund och botten är en mänsklig social konstruktion där alla människor känner till hur verkligheten och samhället är konstruerade och hur de fungerar (Månsson, 2003). Människors upprepade enskilda handlingar skapar därmed olika mönster och sociala roller som överförs från generation till generation (ibid.). I uppsatsen kommer jag att fokusera på den sociala konstruktionen som gäller för tonårstjejer i Perus landsbygd med fokus på Arequipa och de tjejer som deltog i fokusgruppen.

Intersektionalitet

För att besvara den andra frågeställningen kommer jag även att använda mig av ett intersektionellt perspektiv, som till skillnad från social konstruktivism är ett dekonstruktivt perspektiv, dvs att det plockar isär olika variabler för att förstå hur de påverkar varandra. De los Reyes & Mulinari ser intersektionalitet som ”ett teoretiskt perspektiv som tvingar oss att se på verkligheten med nya ögon och får oss att ifrågasätta för givna tagen kunskap om den sociala ordning vi lever i” (s. 23, 2005). Efter analysen av vilken social konstruktion tjejerna ingår i, görs en analys av deras samhällets maktordningar och belyser hur tjejernas kön, klass, ålder och etnicitet påverkar deras möjligheter i samhället.

Intersektionalitet används också för att problematisera ”hur makt utövas och diskriminering görs möjlig genom den simultana effekten av kategoriseringar” (SOU 2006:79, Integrationens svarta bok). I uppsatsen utgår jag från ett intersektionellt perspektiv som menar att makt utövas på olika nivåer samtidigt, eftersom det finns flera maktordningar som påverkar människor samtidigt i och med att vi kategoriseras i olika fack. Tjejerna som uppsatsen fokuserar på placeras i olika fack samtidigt, deras ställning i det peruanska samhället tillskrivs utifrån att de är fattiga unga flickor från ursprungsbefolkningen. ”Intersektionalitet synliggör hur maktutövande och ojämlikhet knyts till tillskrivningar baserade på ras, kön, sexualitet, klass, ålder och funktionsförmåga, genom ett ständigt skapande och återskapande av nya markörer som gör skillnaden mellan ’vi’ och ’de’ till meningsfulla sociala koder” (s. 46, ibid.). Intersektionaliteten kopplar makt och ojämlikhet till individens möjligheter att agera som subjekt inom ramen för samhällets strukturer och rådande ideologier (De los Reyes & Mulinari, 2005).

I boken *Maktens olika förklädnader* (2006) beskrivs att intersektionalitet är en bra redskap för att analysera hur makt bildas utifrån socialt konstruerade skillnader som är inbäddade på varandra och förändras i olika samhällen och historiska sammanhang. Att vara en flicka på

Perus landsbygd kan skilja sig från att vara flicka på Sveriges landsbygd, och deras förhållande ser olika ut beroende på vilket samhälle de bor i. Däremot har makten som de utsätts för gemensamma nämnare t ex i att de är barn, vilket innebär att vuxna bestämmer över dem och att deras möjligheter begränsas då de inte bor i städerna. Med hjälp av begreppet intersektionalitet kan man förstå de komplexa maktrelationer som till exempel frågan om hur olika former av manlig överordning samarbetar för att vidmakthålla kontrollen över kvinnorna (ibid.). Idén om intersektionalitet tar sin utgångspunkt i en förståelse av makt som en multidimensionell konstruktion där kön, klass och ras/etnicitet är bärande principer (ibid.).

Intersektionaliteten är en skärningspunkt där man har mer än två variabler att undersöka och man väljer variabler som är relevanta (De los Reyes & Mulinari, 2005). Man vill utforska den ojämlikhet som konstrueras i intersektionen mellan olika samhällsnivåer och de specifika former av konsensus och underordning som uppstår i skärningspunkten för maktstrukturer, institutionella praktiker och individuella handlingar (ibid.). De relevanta variablerna som analyseras i uppsatsen är kön, klass, ålder och etnicitet och hur dessa variabler samspelar i det postkoloniala peruanska samhället för att därmed göra maktstrukturerna synliga. Intersektionalitet kan ses som ett teoretiskt perspektiv som synliggör hur olika historiskt och situationsberoende maktrelationer skapas i och genom den simultana verkan av kön, klass och etnicitet (ibid.).

Postkolonial teori

Tidsramen i denna uppsats är det peruanska postkoloniala samhället efter spanjorernas kolonialism. Jag använder mig också av postkolonial teori för att kunna förstå hur den spanska kolonialismen påverkar den sociala konstruktionen i det peruanska samhället. Postkolonial teori försöker få förståelse för kolonialismens effekt i ett samhälle och dess perspektiv tillhör inte endast det förflutna (Eriksson, Thörn, Eriksson 2002).

Med utgångspunkt i postkoloniala teorier kan man problematisera tidens och rummets roll som analytiska redskap (De los Reyes & Mulinari, 2005). ”Vi vill synliggöra hur den västerländska normen, uttryckt i modernitetens ofrånkomlighet, använder sig av tidens och rummets förmåga att diskursivt skapa naturliga gränser för det sociala livets utformning, för arbetets lokalisering och för politikens räckvidd” (s. 11 ibid.).

Postkolonial teori försöker förklara dagens samhällsproblem som en konsekvens av kolonialism. Den ses som en kritik av det synsätt som analyserar dagens kulturella processer utan att ta hänsyn till kolonialismens historia och anser att dagens samhälle präglas av den koloniala eran även om de skiljer sig ekonomiskt, kulturellt och politiskt (Eriksson, Thörn, Eriksson 2002). Effekterna av den spanska kolonialismen i Peru under 1800-talet präglar och utmanar det peruanska samhället än idag och detta uttrycker sig bl a i diskriminering av ursprungsbefolkningen. Enligt den peruanska psykoanalytikern Jorge Bruce (2007), Perus historia färdas genom rasismens oändliga anpassningsprocess till olika sociala relationer från kolonialismens tid till dagens postkoloniala samhälle. Han menar att rasismen mot ursprungsbefolkningen och diskrimineringen av människor med utseende som förknippas med ursprungsbefolkningen har sin grund i spanjorernas syn på ursprungsbefolkning som icke

värdiga varelser under kolonialismen i Peru. Han menar att denna människosyn genom Perus historia har anpassat sig och fastnat kvar i det peruanska samhället än idag.

Vad gäller klass beskrivs i boken *Globaliseringens kulturer* att ”direkt eller indirekt kolonialism medför utan tvivel alltid kulturell ofrihet i de länder som upplever den, en smitta som är desto mer genomgripande ju mer fördold den är. De dominerande nationernas livsstilar och tankesätt tenderar att tvinga sig på de dominerade nationerna” (s. 132-133, 2005). Resultatet blev att, trots deras ekonomiska potential under kolonialismen saknade de beroende länderna strukturell kapacitet för autonomi och hållbar tillväxt, eftersom de är beroende av de utvecklade länderna (ibid.). Detta gav upphov till marginaliserade samhällen, kulturer och människor (ibid.). Enligt Jorge Bruce kan anledningen till att den spanska koloniala kulturen anses vara idealet i Peru finnas i tanken att ursprungsbefolkning inte uppfattades som värdiga människor av spanjorerna och konsekvensen av detta är att deras kultur anses vara lägre stående.

Diskrimineringen och rasismen mot de koloniserade ländernas ursprungsbefolkning kan också förstås med hjälp av postkolonial teori. Enligt den postkoloniala teoribildningen konstitueras det moderna västerländska projektets identitet med utgångspunkt i en grundläggande distinktion mellan de civiliserade européerna - som bärare av en universalhistorisk utvecklingsprocess - och ”de Andra” - som stående utanför denna process (Eriksson, Thörn, Eriksson 2002). ”Här ställdes ’naturfolk’ och ’barbari’ mot ’kulturfolk’ och ’civilisation’” (s.29, ibid.). Hur kolonialismen och dess effekter präglar samhällen är något som rör även de samhällen som inte deltog på någon sida, då försöken att definiera och sätta gränser för ”svenskheten” - och sättet att betrakta andra etniciteter eller kulturer - analyseras i relation till denna globala process (ibid.). Detta innebar att med det postkoloniala perspektivet kan vi försöka förstå vilka faktorer påverkar Sveriges syn på andra kulturer.

Feminism är en central del av det postkoloniala forskningsfältet. Flera forskare har visat en nära relation mellan genus och rasism och menar att de koloniala diskurserna måste analyseras och förstås utifrån den då rådande genuskonstruktionen i Europa (ibid.). Feministiska forskare har även visat hur kvinnor i de koloniserade länderna presenterades som ”förtryckta av den koloniserade mannen, vilket konsoliderade kolonialmakternas bild av sig själva som överlägsna både den förtryckta inhemska kvinnan och hennes lokala förtryckare” (s. 23, ibid.). Den västerländska feminismens bilder av kvinnor i tredje världen präglats av de koloniala stereotyperna och har därmed bidragit att reproducera dessa föreställningar (ibid.).

Barnrättighetsperspektiv

En annan variabel som är relevant för uppsatsen är ålder, som är i högsta grad en maktfaktor eftersom vuxna inte alltid respekterar barnens integritet eller är lyhörda på deras åsikter. För att analysera hur ålder också påverkar tjejerna använder jag ett barnrättighetsperspektiv som grundar sig på FN:s Konvention om barnets rättigheter. Peru antog Barnkonventionen år 1989 och har, sedan dess, ratificerat den. Den peruanska staten har infört Lagen om barn och ungdomars rättigheter (Código de los Derechos de los Niños y Adolescentes), med Barnkonventionen som grund.

I Barnkonventionen ses barn som subjekt istället för objekt. Barnen har rätten att påverka sin egen situation. I ett informationsblad från Rädda Barnen om Barns rätt till inflytande nämner Cecilia Modig de följande artiklar i Barnkonventionen som behandlar frågan om inflytande, yttrandefriheten och rätten till information:

- Rätten att få gehör för sina åsikter, tankar och idéer i relation till ålder och mognad (art 12).
- Tillgång till information (art 13 och 17).

Barnrättighetsperspektiv används i uppsatsen i bemärkelsen att göra gällande och förverkliga barnens rättigheter d v s att barn under 18 år har rättigheter enligt lag samt att de har makt att ställa krav så att dessa rättigheter respekteras. I praktiken är det oftast vuxna som för deras talan, men det som behövs, är att vuxna blir lyhörda för barnens åsikter och att deras åsikter bemöts med respekt (ibid.). Jag anser inte att vuxna ska föra barnens talan utan att vi istället ska skapa platser så att barnen kan komma till tals och att vi ska vara lyhörda och respektera deras åsikter. I boken Respekt för barnet av Rädda Barnen betonas vikten att sprida kunskap om barns utveckling till alla som deltar i beslut som rör barn så att barnes åsikter, uttryck och signaler tas på allvar.

Anledningen till att jag valde att analysera ålder, kön, etnicitet och klass är att tjejerna i Arequipas landsbygd är, enligt min mening, bland de mest utsatta grupperna i det peruanska samhället, för att de är fattiga, hör till ursprungsbefolkning, är flickor och barn.

3.2 Tidigare forskning inom kunskapsområdet

Det var svårt att finna tidigare forskning som tog upp flickors deltagande, eller flickors perspektiv. Däremot fanns det gott om forskning om kvinnors deltagande eller kvinnors perspektiv i Peru och Sverige. Jag valde då att ta del av en studie som tog upp kvinnors perspektiv utifrån den peruanska aymaraursprungsbefolkningen. Vidare valde jag att ta del av en analys som handlar om flickor i utvecklingsländer och hur deras ställning i samhället kan vara en belastning för deras föräldrar och sig själva.

Samtliga tjejer som deltog i fokusgruppen i Arequipa hör till ursprungsbefolkningsgruppen aymara och deras föräldrar hade emigrerat från Puno (en av Perus fattigaste regioner) till Arequipa för några år sedan. För att kunna besvara mina frågeställningar och försöka förstå vilken social konstruktion tjejerna kan ingå i, har jag tagit del av en studie som fokuserar på den sociala ordningen bland aymarabefolkning i Perus landsbygd, utifrån ett kvinnosperspektiv.

Studien heter *Genusrelationer, makt och kvinnlig identitet i förändring – Den sociala ordningen bland aymarafolket på landsbygden i Peru utifrån det kvinnliga perspektivet* (Relaciones de género, poder e identidad femenina en cambio – El orden social de los aymaras rurales peruanos desde la perspectiva femenina) (Meentzen, 2007). Studien baseras på intervjuer av kvinnor som hör till aymarabefolkning. Boken tar upp att även om ojämställdheten minskar i flera latinamerikanska länder kan man inte se samma tendens i latinamerikas ursprungsbefolkningar, då ojämställdheten, vad gäller t ex tillgång till utbildning, är fortfarande mycket stor och tendensen där är att ojämställdheten ökar istället.

Att aymarakvinnor inte utbildas medför att de inte lär sig spanska och pratar endast folkets dialekt (ibid.). Vilket i sin tur gör det svårt för kvinnorna att kommunicera med andra människor utanför deras samhälle och att ha kontakt med den dominerande kulturen i landet (ibid.).

Huruvida aymarakvinnor i Peru har tillgång till utbildning är dock något som kan variera beroende på olika faktorer som t ex att den äldre generationen kvinnor har insett vikten att utbilda sig och därmed prioriterar deras döttras utbildning (ibid.). Författaren menar att aymarakvinnor och män har olika utgångspunkter i deras landsbygssamhällen eftersom de olika nivåerna i utbildning mellan kvinnor och män påverkar värderingen av kvinnor och deras möjligheter att argumentera både i hemmet och samhället. I studien beskrivs hur kvinnorna diskrimineras och exkluderas i städerna och även i deras egna kultur då de varken tillåts rösta eller delta i deras kommunala samlingar. Kvinnorna tillskrivs funktionen av ”vårdare av kulturen” då de ansvarar för landsbygdssamhällets kulturella och fysiska överlevnad (ibid.).

Detta sociala och kollektiva ansvar begränsar deras möjligheter och val av personlig utveckling (ibid.). Generellt sett har småbarn mycket litet värde i aymarafolkets världsbild, så länge de inte kan tjäna som arbetskraft (ibid.). Kvinnlig socialisering sker oftast från mor till barnen eller en annan kvinnlig släkt (äldste dotter, moster, mormor) när mammans belastning är allt för stor (ibid.). Belastningen gör att kvinnorna inte har tålamod. Barnen lär sig framför allt igenom imitation. Det är inte ofta barn får förklarat hur och varför ska saker göras på ett eller annat sätt (ibid.).

Kvinnorna berättar att psykisk och fysisk misshandel spelade en stor roll från en tidig ålder (ibid.). De berättar att de, sedan de är mycket små, fås att känna sig mindre värda. Den enskilda saken de mest klagade på var den begränsade tillgången till utbildning (ibid.). Aymarakvinnorna menade att trots att de förstår behovet av arbetskraft i hemmet så kände de sig diskriminerade p g a föräldrarnas fördomar som gjorde att de skickade sina pojkar till skolan, men inte flickorna – på detta sätt fås flickor förstå att de är mindre värda än sina bröder med ursikten att de måste stanna hemma och utföra sysslor i hemmet (ibid.).

Enligt studien är kvinnornas heder tätt förknippad till huruvida de är oskulder. Samtidigt menar författaren att den konservativa attytiden som förknippas med aymarakvinnor på landsbygden är en fördom då, trots att kvinnor har andra utgångspunkter än män och att de tillskrivs sociala funktioner som de inte själva har valt, är de öppna för förändringar och önskar ett större deltagande i moderniseringsprocesserna. Det är, framför allt, den yngre generationen som, mycket sakta, börjar frigöra sig (ibid.).

Vidare har jag tagit del av en analys om flickhet (red. anm. på ordet ”girlhood”) av Sohoni Neera, där hon tar upp att den diskriminering kvinnor upplever i vuxenlivet börjar redan innan de ens är födda. Hon menar att den diskriminerande diskursen mot kvinnor börjar redan i befruktningen då förväntningar att föda en pojke som första barn är stora, speciellt i konservativa kulturer. Hon uppger att diskrimineringen fortsätter under flickornas barndom vidare till vuxenlivet. Neera tar upp att det inte räcker att vuxna kvinnors ställning i samhället uppmärksammas. Hon menar att flickors status antyder att de straffas p g a deras ålder och

kön, och det är därför viktigt att deras ställning i samhället också uppmärksammas. Bland de rekommendationer för att förbättra flickors levnadsförhållanden är att uppmuntra flickors deltagande på alla nivåer - socialt, kulturellt, politiskt och ekonomiskt - som ett sätt att öka deras självförtroende och självvärde oberoende av bröder och föräldrar, samt att informera och medvetandegöra om flickornas sårbarhet och speciella behov redan i tidigt ålder (ibid).

3.3 Sociala projekt och begrepp inom kunskapsområdet

För att kunna besvara på mina frågeställningar, har jag, förutom att använda mig av ovan nämnda teorier och tidigare forskning, också undersökt vilka sociala projekt fanns inom ämnesområdet, gällande insatser för tonårstjejer i Peru med speciellt fokus på Arequipa landsbygd. Informationen om sociala projekt inom kunskapsområden har jag fått fram genom intervjuer med biståndsorganisationer verksamma i Peru och Arequipa.

Under tiden jag forskade i Arequipa om sociala projekt för tonårstjejer förstod jag att det var viktigt att få en förståelse för begrepp som var återkommande teman under min forskning. Det är anledningen till att jag redogör för begreppen i det här avsnittet. Forskningen om begrepp inom kunskapsområdet baseras mestadels på information, hämtad i Peru, som är grund för hur socialt arbete bedrivs för just uppsatsens målgrupp.

Denna del tillhör inte forskning i dess egentligen mening men den är relevant för uppsatsen eftersom de olika vinklarna ger en förståelse på tjejernas ställning i landet och huruvida de prioriteras och synliggörs som målgrupp i Peru.

3.3.1. Sociala projekt inom kunskapsområdet

Rädda Barnen i Peru

För att ta reda på vilka sociala insatser fanns i Peru, som möjliggör för tjejerna att uttrycka sig och påverka sin egen situation vände jag mig till Rädda Barnen i Peru (Save the Children Suecia) som sedan 1984 är verksamma i Peru och har sitt huvudkontor i Lima. Jag kom i kontakt med Gina Solari som är programsamordnare för Rädda Barnen i Peru i mars 2009. Hon berättade att det inte fanns något projekt riktat endast till tjejer, de arbetar med könsblandade grupper. Hon hänvisade till artikel 2 i barnkonventionen som handlar om icke diskriminering av barn och krav på jämställdhet. Hon menade att Rädda Barnen har ett inkluderande genusperspektiv för deras arbete med barn och ungdomar som baseras även på barnens verklighet i landet, där uteslutning på grund av deras kön inte förekommer, i alla fall inte formellt – med undantag från landsbygdsområden där män fortfarande gynnas över kvinnor på grund av deras kultur. Hon informerade att Rädda Barnen inte hade något pågående projekt i Arequipa för tillfället.

Svalorna Latinamerika

För att ta reda på vilka insatser som fanns för tjejerna i Arequipa hade jag ett kort informellt samtal med Svalorna LA:s landsrepresentant Susanna Nyström i april 2007. Hon berättade att Svalorna LA inte startar projekt själva. Organisationens roll är att stödja och stärka lokala organisationer. Hon informerade att deras samarbetspartners i Arequipa genomförde olika

projekt som främjade ungdomsdeltagande som t ex ett radioprojekt som bedrevs av ungdomar för att väcka opinion om olika frågor som rörde deras kommun, men inget specifikt projekt för tonårstjejer fanns för tillfället. Svalornas nuvarande landrepresentant Mattias Niinisaari berättade i en kort kommunikation i november 2009 att, för närvarande, känner han inte till att fanns några tjejgrupper i Arequipa men att det finns ett förslag för tjej- och killgrupper i Majes. Jag fick jag möjligheten att praktisera för denna organisation under min vistelse i Arequipa.

Nätverket för Kvinnor på Landsbygden

Genom Svalorna LA kom jag i kontakt med Nätverket för Kvinnor på Landsbygden (Red Mujer Rural). Nätverket är ett projekt som finansieras av en peruansk NGO som heter Flora Tristans Centrum för Peruanska Kvinnor (Centro de la Mujer Peruana Flora Tristan). Enligt Flora Tristans hemsida, kom nätverket till av behovet att kommunicera och dokumentera det arbete med attitydförändringar och medvetandegörande som genomfördes för och av kvinnor på Perus landsbygd under flera år.

Nätverkets samordnare i Arequipa, Rubi Paredes, berättade i en intervju i december 2007 att det finns många projekt som riktar sig till kvinnor men inget specifikt för tonårstjejer. Hon menar att tjejernas deltagande uppmuntras framför allt av skolor och institutioner som arbetar med deltagande, där man försöker finna utrymme för ungdomars deltagande i generella termer. Det pratas om utbildning, demokrati, våld (framför allt fysiskt och psykiskt våld), men inte om t ex sexualitet eller våldtäkter. Hon menar att om sexualitet skulle komma på tal så är fokus på oskulden, att förbjuda sex till skillnad från att lägga fokus på lära känna sin kropp, sin egen sexualitet, att ta ansvar och fatta beslut och även använda preventivmedel.

Efter mitt möte med Rubí Paredes blev jag mycket imponerad över det viktiga arbetet de genomför med knappa resurser. Kvinnor på landsbygden är absolut inga passiva offer, det som brister är ekonomiska medel, men det är inget hinder för dem att försöka nå kvinnorna även i de mest avlägsna byar i Arequipa.

3.3.2. Begrepp inom kunskapsområdet

Feminismen i Peru har inte haft samma utveckling som i Sverige trots att båda rörelser har samma utgångspunkt. Därför kändes det viktigt att förstå hur feminismen hade utvecklas i Peru för att kunna förstå hur flickors situation uppmärksammas i landet. Ett annat återkommande tema var interkulturalism, som är det integrationskonceptet som präglar många sociala insatser som riktas mot ursprungsbefolkningen i landet.

Tills sist kändes det naturligt att även redogöra för tjejgrupper i Sverige som metod, eftersom den har varit inspirationskällan till hur fokusgruppsmötena med tjejerna skulle läggas upp och utgångspunkten för denna uppsats.

Feminismen i Peru

För att skaffa mig en bättre förståelse om kvinnors – och därmed tjejernas – situation i Peru har jag forskat om feminismen i Peru och Arequipa. Kvinnor och män har formellt samma

medborgerliga rättigheter och skyldigheter i Peru t ex rösträtt, rätt till skolgång o s v, men kvinnors situation är långt ifrån jämlik i Peru.

I Peru finns det två stora feministiska organisationer. Rörelsen Manuela Ramos och Flora Tristans Centrum för Peruanska Kvinnor, båda är peruanska NGO:s. Dessa organisationer började formos i slutet av 70-talet och bestod till majoriteten av utbildade medelklasskvinnor från huvudstaden (Cevasco 2004). Idag finns båda organisationer i de flesta departament i landet och stödjer olika projekt som främjar kvinnors rättigheter. Jag har besökt båda organisationers huvudkontor i Lima.

Enligt informationen hämtad från deras officiella webbsidor, är syftet med dessa organisationer att medvetandegöra både kvinnor och män om kvinnors rättigheter, att bedriva empowerment direkt med kvinnorna så att de kan påverka sin situation, samt politisk påverkan så att kvinnors rättigheter har rättsskydd i peruansk lagstiftning.

Feminismen i Peru har som utgångspunkt att strukturerna i samhället gynnar män och har män som norm (Cevasco, 2004). Kvinnornas kamp i Peru är inriktad på kvinnors rätt att bli erkända som fullvärdiga medborgare, att det arbetet kvinnor genomför både hemma och i arbetslivet ska synas och värderas lika som männens (ibid.). Fokus ligger på att synliggöra och medvetandegöra att kvinnors bidrag är viktigt och ska erkännas samtidigt som deras rättigheter ska erkännas (ibid.). Flora Tristans Centrum redogör i boken att tack vare feminismen i Peru har man synliggjort kvinnors ojämlika situation i samhället och att även om den manschauvisnistiska kulturen står fast i landet är det ett framsteg att det finns nya perspektiv om kvinnors rättigheter. Utmaningen är att bygga om relationer mellan män och kvinnor, mellan befolkningen och myndigheter från ett nytt perspektiv där rättvisa och rätten till erkännande utgör grunden (ibid.).

Arequipa har också tagit del av den feministiska rörelsen i Peru och båda organisationerna finns representerade i departamentet, men i mindre skala än i Lima. Svårigheten är att varje departament har en egen agenda för sitt arbete med kvinnor och det saknas tydliga riktlinjer för de nationella målen i viktiga frågor som t ex abort, en stat skild från kyrkan och rätten till sin egen kropp (Cevasco 2004).

Interkulturalism (Interculturalidad)

När jag forskade om tidigare insatser för tonårstjejer i Arequipa stötte jag ofta på termen ”interculturalidad” (i uppsatsen kommer jag att kalla detta begrepp för interkulturalism i brist på svensk översättning). Jag fick reda på att många sociala projekt i Peru har interkulturalism som fokus med syfte att förstärka människors identitet och underlätta integrationsarbete. I Peru har man ofta fokus på integration eftersom landet består av många olika kulturer som blandas i och med människors flytt från landsbygden till städerna och vice versa.

Roberta Marmanillo som är ansvarig för Lokal Utvecklingsenhet i NGO:n Centrum för Forskning, Utbildning och Utveckling – CIED (Centro de Investigacion Educacion y Desarrollo) i Arequipa berättade i en intervju att de alltid arbetar med interkulturalism i åtanke. Hon menar att i Arequipas stad är kulturen mer västerländskt, kulturen är från den koloniala/republikanska tiden. I Arequipas högplatå är kulturen däremot andinsk, det är en

kultur som grundar sig i kollektivet, där människor inte står över naturen, dess världssyn är magisk-religiös och naturen antar gudomlig skepnad som lever i samklang och harmoni med människor. Med den skillnaden som utgångspunkt börjar man utveckla verktyg och olika metoder för att prata med dem i deras termer. Hon menar att det inte är samma sak att prata med en flicka från en statlig skola i den andinska högplatån som att prata med en flicka från en privat skola för överklassen i staden Arequipa.

I en artikel publicerad i tidningen Chacarera som publiceras av Flora Tristans Centrum för Peruanska Kvinnor, anges att interkulturalism används som ett svar till multikulturalism som integrationsstrategi eftersom multikulturalism främjar lika möjligheter bland olika kulturer men begränsar en dialog kulturer emellan¹⁵. Interkulturalism är ett försök att förnuftigt hantera identitetskonflikter skapade av globaliseringen, att bygga enighet genom erkännandet av skillnadernas egenvärde för att därmed underlätta dialogen kulturer emellan (ibid.). Det är en strategi som åtar sig kulturell mångfald som en tillgång och finner respekt och erkännande i olikhet samt främjar en attityd att lära av varandra och om varandra som en grund till en harmonisk samlevnad och utbyte kulturell emellan.

Detta är relevant till uppsatsen eftersom tjejerna som deltog i fokusgruppen hade migrerat med deras familjer från högplatån till Arequipas landsbygden. Med interkulturalism som verktyg fick jag förståelse på den utmaningen som uppstår när den andinska kulturen på landsbygden krockar med den västerländska kulturen som dominerar i städerna.

Tjejgrupper

Den ursprungliga tanken med uppsatsen var att ta reda på om det fanns tjejgrupper i Peru och om det fanns underlag för att starta tjejgrupper på Arequipas landsbygd. Jag har därför tjejgrupper som referensmetod för hur man kan ge tjejer möjlighet att uttrycka sig.

Tjejgrupperna är ett forum där tjejerna kan samtala öppet. I boken *Tjejgrupper – Hur kan det göras bättre?* (2004) nämner författarna att i Sverige används ofta tjejgrupper som ett metod för att främja jämställdhet. Detta var också syftet med Rädda Barnens tjejgrupper i Sverige. Man skapar ett forum där tjejerna samtalar om hur det är att vara ung i Sverige, det som är bra och det som är mindre bra. Genom samtalen reflekterar tjejerna över situationer de beskriver, samtidigt uppmuntras de att föreslå lösningar som kan slutföras på personlig eller social nivå. Tanken med att skilja tjejer från killar är att tjejerna kan prata om utmaningar som är specifika för dem.

Detta kan vara extra viktigt för just tjejerna på landsbygden då tabun om visa frågor är stor för just för tjejerna i aymarakulturen. När jag, för första gången, träffade de tjejerna som deltog i fokusgruppen bad att killarna inte skulle vara med, de menade att man kunde prata ”friare” då.

Syftet med Rädda Barnens tjejgrupper är att skapa medvetenhet om de rådande konstruktionerna i samhället och dokumentera ungdomarnas reflektioner, för att sedan föra

---

¹⁵Tidningen Chacarera Nr. 31, juni 2005. Tidning av den Nationella Nätverket för Kvinnor på Landsbygden (Revista de la Red Nacional de la Mujer Rural). Publiceras av: Flora Tristans Centrum för Peruanska Kvinnor (Centro de la Mujer Peruana Flora Tristan).

vidare i en rapport som skall uppmärksamma deras situation och deras tankar kring dem. Det viktiga med detta, anser jag, är att vi gör gällande barnens rätt att höras genom att föra fram deras erfarenheter och synpunkter. Ingen kan tjejernas verklighet bättre än tjejerna själva. Dessutom får vi förstahandsinformation om hur tjejerna har det idag, men denna information kan vi arbeta fram olika insatser som hjälper tjejerna att hantera de utmaningar de möter. Detta har varit den metoden jag har haft som utgångspunkt för fokusgruppsmötena.

4. METOD

Uppsatsen är både explorativ och deskriptiv. ”Med explorativa undersökningar avses fall som bryter ny mark [...] Det kan handla om komplicerade fall hämtade ur verkligheten, där problemen inte är särskilt väl definierade” (Larsson, Lilja, Mannheimer, 2005). Denna uppsats syftar till att få förståelse på hur tjejernas sociala situation kan se ut och definiera vilka utmaningar de kan möta i samhället på g a deras klass, kön, etnicitet och ålder. Den deskriptiva aspekten i uppsatsen blir en öppen beskrivning där tanken är ”att beskriva det givna så exakt och fullständigt som möjligt, att beskriva snarare än att förklara eller analysera” (Kvale, 1997).

Som jag har tidigare nämnt var den ursprungliga tanken med uppsatsen att ta reda på om det fanns tjejgrupper i Peru och att starta tjejgrupper på Arequipas landsbygd. Framme i Arequipa förstod jag att detta skulle vara mycket svårt. Det fanns inga tjejgrupper i Arequipa och efter att ha varit i kontakt med några peruanska NGO:s verkade som att de hade andra prioriteringar och att det skulle vara mycket svårt att få någon att vara involverad i ett tjejgruppsprojekt. Den formella förklaringen jag fick handlade om att de varken hade personal, tid eller pengar för att genomföra detta. De resurserna som behövdes för att få igång tjejgrupperna var hjälp att rekrytera frivilliga och finanseringen för en samtalsledareutbildning i två dagar. Några professionella inom biståndsvärlden menade att det var svårt att starta ett projekt om tjejgrupper eftersom initiativet inte kom från tjejerna själva.

När jag mötte detta motstånd bestämde jag mig för att ta reda på vad tjejerna själva tycker egentligen och genomförde fokusgrupper på egen hand, för att uppnå detta. Under tiden forskade jag vidare om tjejernas sociala situation i Peru och Arequipa.

Min roll i uppsatsen är en aktionsforskare. Under uppsatsens gång beskriver jag förändringsprocessen och hur den leder till min egen förståelse av det sammanhanget jag forskar i. Min forskningsmetod har varit aktionslärande, där forskaren ensam följer skeenden, dokumenterar och analyserar dem (Rönnerman 2004).

Jag befann mig i Arequipa i ett år, mellan april 2007-april 2008. Förutom att arbeta med uppsatsen i Arequipa praktiserade jag Svalorna LA i sex månader och arbetade i några månader för en av Svalornas samarbetspartners SIRA, en organisation som arbetade med ett kommunikationsnätverk för bönderna på Arequipas landsbygd.

Jag förde en dagbok för uppsatsen under min vistelse i Arequipa.

4.1 Förförståelse

En av förförståelses utgångspunkter är att forskaren förstår saker med vissa förutsättningar i bakgrunden (Rönnerman, 2004). Förförståelsen är viktigt eftersom tolkning av material kan påverkas av hur man uppfattar en verklighet (Larsson, Lilja, Mannheimer 2005).

Den stora utmaningen under min forskning var att vara Limabo, uppväxt i västerländsk kultur, medelklass, utvandrare och komma till ett fattigt område på landsbygden med det i bagaget. Däremot är jag peruanska vilket underlättade och öppnade många dörrar samtidigt som risken fanns att uppfattas som en utomstående som lägger sig i något som hon inte riktigt förstår.

Som Limabo och som medelklass hade jag under min uppväxt haft en uppfattning om att flickor och pojkar hade samma möjligheter i samhället. Min bror och jag gick i skolan på lika villkor, vi gick vidare till universitetet o s v. Min uppfattning var att verkligheten för tjejer och killar var samma över hela landet samt att kvinnorna var starka i Peru och att det var de som höll i alla trådar inom familjen.

I huvudstaden pratar folk ofta om allt som ligger utanför Lima som ”landet” och som Limabo hade jag förutfattade meningar om människor som bodde på landet. Jag växte upp i en miljö där man refererade till människor på landet som underutvecklade, primitiva och våldsamma och har aldrig ifrågasatt detta under min uppväxt. I Lima menade folk att de som bodde på landet hade inte utvecklas i lika stor utsträckning som de i huvudstaden och att de använde sig ofta av våld för att få ut ett budskap istället för att använda utvecklade diskurser, att använda våld såg man som en del av deras kultur. Min uppfattning var också att ursprungsbefolkningens kultur var Inkakulturen som man hade läst om i historieböcker. Det är först då jag blev vuxen och reste i runt om i landet som jag insåg att de forutfattande meningarna jag växte upp med inte stämde.

Mina uppfattningar om Peru fick jag när jag var barn och trodde att det peruanska samhället hade förändrats sedan dess. Min förförståelse var att våra gamla problem skulle finnas kvar, men i en mindre skala. De gamla problem var framför allt den övergripande rasismen i samhället och den bristande informationen om sexualitet. Dessa var mycket laddade ämnen under min uppväxt.

Min uppfattning om unga flickor på landsbygden var att de inte hördes och att de säkert hade mycket att säga.

4.2 Val av metod

Jag har valt att använda mig av både kvantitativa och kvalitativa metoder för att besvara mina frågeställningar.

Jag använder mig av en kvantitativ ansats där jag har tagit fram statistiskt information för att beskriva den peruanska kontexten. Kvantitativa metoder beskriver ”hur det ser ut” (Larsson,

Lilja, Mannheimer 2005). Forskare använder sig av kvantitativa metoder när det studeras frågor om jämlikhet; förklaringar och förståelse kan uppnås med dessa metoder då man använder kvantitativa metoder för att kartlägga och beskriva ett sammanhang (ibid). Jag använder denna metod i uppsatsen för att beskriva hur det peruanska samhället ser ut, med fokus på tonårstjejjers situation på landsbygden.

Jag har även valt att använda kvalitativa metoder. Enligt Svenning (2003) avser kvalitativa ansatser att exemplifiera, och det just det som är meningen med min uppsats, att visa hur det kan se ut för den valda målgruppen.

I uppsatsen har jag en abduktiv ansats då jag både arbetar induktivt, dvs förutsättningslöst i ett område som jag inte känner till (Perus landsbygd) och även deduktivt, då jag kommer att belysa min empiri utifrån teorier (social konstruktion, intersektionalitet och postkolonial teori). ”Forskningprocessen kommer att kännetecknas av en växling mellan teori och empiriska data där båda kommer att påverka varandra” (Larsson, Lilja, Mannheimer 2005).

4.3 Materialinsamling

I uppsatsen kommer jag att använda mig av det Svenning (2003) kallar för primär- och sekundärdata, d v s empiri som jag själv har samlat och relevanta teorier och litteratur. Identifiering av relevant litteratur är beroende av en tydlig frågeställning (Larsson, Lilja, Mannheimer 2005); utifrån uppsatsens frågeställningar har jag begränsat och identifierat relevant litteratur för grupper kvinnor och barn samt teman feminism och diskriminering då jag inte har kunnat hitta litteratur som fokuserar endast på tonårstjejer i Peru och dess utmaningar. Det bör beaktas att de feministiska organisationer och biståndsorganisationer som bidrar till uppsatsen har ett uttalat opinionsbildande syfte, vilket kan medföra att deras information är vinklad.

För att besvara första frågeställningen kommer jag att blanda relevant statistik med relevanta utdrag från intervjuer och analysera detta med hjälp av det tjejerna berättade i fokusgruppsmötena. För att besvara andra fråga ställningen kommer jag att plocka isär de olika faktorer som tas upp i uppsatsen och analysera tjejernas klass, kön, etnicitet och ålder med hjälp av intersektionalitet och teorierna om social konstruktion och postkolonialism.

Statistiskt material

För att besvara första frågeställningen har jag samlat statistiskt material som kan måla en bild av hur situationen ser ut för tonårstjejer i Peru med fokus på Arequipa. Denna information har jag hämtat från internet i sin helhet. Mina källor på internet hör till etablerade organisationer och peruanska myndigheter. Det sättet jag har använt för att få fram informationen är att utifrån en relevant webbplats följa intressanta länkar d v s surfa (ibid.). Jag har under hela sökprocessen haft en kritisk källgranskning och ifrågasatt avsikten bakom publiceringen av informationen (ibid).

För att hämta statistik om etniciteter och religioner i Peru kollade jag upp CIA:s Faktabok om världen (The world factbook). Jag hade velat använda en peruansk källa men hittade ingen pålitlig sådan som angav denna information.

För att redovisa fakta om tjejers hälsa och sexualitet har jag bl a använt en artikel publicerad på internet av det Peruanska Obstetrik- och Gynekologiförbundet, där Luis Távara-Orozco tar upp tonåringars andel av mödradödligheten i Peru. Luis Távara-Orozco är förbundsordförande i Kommittén för sexuella- och reproduktiva rättigheter och känd för att forska om ämnet samt debatterar om kvinnofrågor och abortfrågan offentligt. Jag valde att använda hans forskning eftersom jag anser att han har kompetensen för att uttala sig i ämnet i enighet med kriterierna för värdering av informationskällor som anges av Dorian Löf i boken *Forskningsmetoder i Socialt Arbete* (2005).

Vidare har jag använt mig av siffror som både Rörelsen Manuela Ramos och Flora Tristans Centrum för Peruanska Kvinnor har publicerat i sina webbsidor. Dessa två organisationer har ett opinionsbildande syfte om kvinnors rättigheter och därmed är deras siffror relevanta för att få en bild om kvinnors situation i Peru (Larsson, Lilja, Mannheimer 2005). För enkelhetens skull sammanställde jag deras siffror vars källor är både myndigheternas undersökningar samt deras egna forskning om kvinnofrågor.

Jag har även använt undersökningen *Vem har makten i Peru 2008?* för att beskriva Perus ekonomiska position i Sydamerika. Denna undersökning genomförs av ett privat enkätföretag och uppmärksammas i peruansk media varje år och används i uppsatsen eftersom det är ett relevant material.

Det problematiska med att sammanställa relevant statistik har varit att försöka hålla mig till samma tidsperiod för källorna. I uppsatsen har jag ett spann som sträcker sig från 2003 till 2009. Detta eftersom jag inte hittade färskare siffror, p g a ett problem med Institutet för Statistiks (INEI) webbsida som har varit ur funktion vad gäller nationell statistik samt att viss information inte finns i officiella nationella siffror, som t ex abortsiffrorna. I övrigt har jag försökt att välja statistik som ligger så nära forskningsåren som möjligt (2007-2008). Min uppfattning är att inte mycket har hänt sedan siffrornas publicering som påverkar dess relevans och tillförlitlighet (ibid.), eftersom de än idag används på mina källors webbsidor och eftersom fattigdomen, ojämlikheten samt diskrimineringen fortfarande präglar Peru. Jag vill tillägga att jag för att underlätta läsningen har avrundat konsekvent i statistiken.

Intervjuer, observationer, fokusgrupp och dagbok

För att besvara andra frågeställningen har jag använt mig av tre kvalitativa metoder för att samla mitt material: Intervjuer, deltagande observationer och fokusgrupper. Jag har valt dessa metoder som redskap då jag anser att de är bäst lämpade att hjälpa mig besvara den frågeställningen (Widerberg, 2002). Observation och samtal bidrar till att vara de verktyg som ökar medvetenheten om vad som faktiskt händer (Rönnerman, 2004).

Intervjuer

Intervjuerna utgår ”ifrån att försöka få reda på hur personen ifråga tänker och resonerar om något [...] genom samtalet ges de möjlighet att själva uttrycka sina erfarenheter, känslor och värderingar” (ibid.). De valda intervjupersonerna hör till de organisationer som jag haft kontakt med både i Sverige och Peru, samtliga intervjuer genomfördes på plats i deras lokaler.

Jag använde mig av ett bandspelare och några intervjuer kompletterades senare via email eller telefonsamtal.

Jag kom i kontakt med Rädda Barnens programsamordnare i Lima, Gina Solari, genom mina kontakter med Rädda Barnen i Sverige. Det kändes naturligt att ha Rädda Barnen med i forskningen p g a uppsatsens natur samt att organisationen har varit verksam i Peru sedan 80-talet. Svalorna LA är också en relevant organisation då de är verksamma på plats i Arequipa sedan flera år tillbaka. Under min vistelse i Peru har jag praktiserat på Svalornas LA. Genom Svalorna LA kom jag i kontakt med Rubi Paredes som är samordnare för ett projekt som finanseras av Flora Tristans Centrum. Jag valde att intervjua henne eftersom hon har en lång erfarenhet av påverkansarbete med/för kvinnor i Arequipa. På samma sätt kom jag också i kontakt med Roberta Marmanillo som arbetar för CIED. Hon har också en lång erfarenhet av att breidra sociala projekt i Arequipa och var den första som pratade med mig om interkulturalism och hur detta användes som integrationsstrategi i praktiken i socialt arbete.

Som förundersökning gjorde jag en fältstudie och åkte till en ort på Majes landsbygd med syfte att kontakta skolan och observera miljön där tjejernas vistades, nämligen deras ort och skola, detta gjorde jag i december 2007. Jag gjorde detta i enlighet med Kvale (1997) då jag ansåg att ”om man vill studera människors beteende och deras samspel med sin omgivning får man en mer välgrundad kunskap genom observation i fält än genom att intervjua dem om deras beteende”. Under denna fältstudie fick jag möjlighet att genomföra en informell gruppintervju med fyra tonårstjejer mellan 13 till 17 år. Denna intervju har jag använt som en provintervju inför fokusgrupperna. Jag gjorde detta då jag aldrig tidigare hade genomfört denna typ av intervju och enligt Widerberg (2002) är detta ett bra sätt att träna upp sin intervjuformåga då man efter intervjun kan gå igenom vad som fungerade bra eller dåligt.

Fokusgrupper

Med erfarenheten från den informella gruppintervjun i baggaget genomförde jag senare fokusgrupperna i samma ort och samma skola i april 2008. Skolans rektor kommer att förbli anonym i uppsatsen för att undvika att tjejerna identifieras. Genom rektorn kom jag i kontakt med tjejerna i årskurs 8. Tjejerna var mellan 14-16 år. Jag fick möjligheten att presentera uppsatsen och fråga dem om de ville vara med i fokusgrupperna, samtliga tjejer i klassen tackade ja (åtta stycken). Vi träffades ytterligare fyra gånger och deras deltagande var frivilligt. När jag redovisar mina fokusgrupper kommer jag inte att gå in på vad varje tjej sa i detalj, utan det blir essensen av det som kom fram i våra möten som utgör min data, i enlighet med hur Rönnerman (2004) redovisade för sina fokusgrupper.

Första gången tjejerna och jag träffades berättade jag att jag bodde i Sverige och att jag hade kommit tillbaka till Peru för att genomföra min C-uppsats. Jag frågade om det fanns ett ställe där de kunde prata om de utmaningar de möter i samhället, ett ställe endast för tjejer. De berättade att ett sådant ställe inte fanns. Jag frågade då om de ville vara med och utforma hur ett sådant ställe skulle vara. De skulle tycka till om var det var lämpligast att träffas, vilka ämne skulle det tas upp och huruvida andra vuxna skulle vara med och i så fall hur dessa vuxna skulle vara i förhållande till gruppen.

Tillsammans gjorde vi en liten brainstorm på tavlan om huruvida de tyckte det var viktigt att uttrycka sig. Tjejerna var mycket positiva att delta i fokusmötena och samtliga tackade ja. Vi kom överens om att träffas 3 gånger, men under andra fokusgruppsmöte frågade tjejerna om vi kunde träffas 4 gånger istället eftersom de ville lära sig att använda internet. Jag svarade att det gick bra så länge vi kunde göra en workshop om internetanvändning innan de fick lära sig att surfa.

Vi träffades varje lördag mellan den 5 – 26 april 2008. Våra möten varade mellan kl 15-17:30 och vi träffades i ett av skolans klassrum. En av tjejerna hade varit med i den informella intervjun i december 2007, hon föreslog att jag skulle ta min kamera med mig så att de kunde ta bilder under pauserna, vilket inte var något problem. Foto-aktiviteter blev därmed något som ingick i våra möten. Jag berättade att tjejgrupper var något som redan fanns i Sverige och att de skulle få veta hur den var utformad efter att de var klara med att skissa sin tjejgrupp. Detta för att inte färga dem med mina erfarenheter. De fick med sig lappar till sina föräldrar där jag informerade att tjejerna skulle träffa mig och tanken med våra träffar (mer information i bilaga 7).

Jag har även samlat in bilder som tjejerna tog i de foto-aktiviteterna vi hade under några fokusgruppsmöten samt bilderna jag tog under internetworkshopen. Dessa bilder har bearbetas för att tjejerna ska vara så anonyma som möjligt utan att ta bort känslan de förmedlar i bilderna.

Observationer

Jag antecknade två observationer från mina besök till Majes under perioden december 2007/april 2008. Den första observation var mitt första besök till tjejernas ort och andra var mitt andra besök i byn. ”Observationer innebär att forskaren studerar, registrerar och tolkar andras kroppsliga och språkliga uttryck och agerande” (Kvale, 1997). I mina observationer beskriver jag det som inte sägs i samtalet med tjejerna och andra i byn, det jag läser mellan raderna. Det är min egen tolkning om det jag ser i byn som utgör min data.

Dagbok

Som jag har nämnt tidigare har jag under min vistelse i Arequipa skrivit en dagbok med syfte att följa min egen process i forskningen när jag återvänder till Sverige. Rönnerman (2004) menar att skrivandet i samband med aktionsforskning är ett redskap för att följa sitt egna tänkande och handlande. Under uppsatsens gång har jag ofta gått tillbaka till dagboken och återupplevt forskningens process. Med hjälp av detta verktyg har jag även kunna reflektera och analysera över min egen roll och dess påverkan på forskningen.

När jag bearbetar materialet är min tanke att aidentifiera tjejerna som deltog i fokusgruppen.

4.4 Urval

Urvalsförfarande i uppsatsen var att ”man utifrån tillgängliga resurser gör ett urval som ger så mycket information som möjligt” (Larsson, Lilja och Mannheimer, s. 64, 2005). Tillvägagångssätt styrs av effektivitet (ibid.). Under forskningen har jag tagit det av de

resurser jag har haft tillgång till genom min kontakt med olika organisationer som Rädda Barnen och Svalorna LA.

Mitt val av land att genomföra forskningen i baseras på min tanke att återuppleva mitt land (Peru) med de ”nya glasögon” jag fick i Sverige vad gäller barns deltagande genom mitt arbete med tjejgrupper. Vidare valde jag att åka till landsbygden eftersom jag ville uppleva en annan verklighet i Peru än den jag upplevde från min uppväxt i huvudstaden.

Tjejerna som deltog i fokusgruppen valde jag genom mina tidigare kontakter med skolan och under förutsättningar att tjejerna själva ville delta i fokusgruppen. De var mellan 14 till 16 år och gick i skolan (åk 8 i den svenska motsvarigheten). Samtliga tjejer hör till aymaraursprungsbefolkning. Samtliga hade flyttat till Majes från Puno med sina familjer. De bodde i ett fattigt område utanför Majes stad. Tjejerna valde frivilligt att delta i fokusmötena.

4.5 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet

”Med hög validitet avses att vi så nära som möjligt lyckas mäta det vi avser att mäta” (Larsson, Lilja och Mannheimer, s. 66, 2005). Det jag avser mäta i uppsatsen är hur tjejernas kön, ålder, klass och etnicitet påverkar deras situation i Peru. ”Med validitet avses skalans förmåga att mäta det man avser att den ska mäta” (s. 66, ibid.). Man kan använda teoretiskt validitet som en metod att pröva skalans validitet (ibid.). Metoden används för att prova att en teori i samverkan med andra variabler kan förutsäga vissa händelser (ibid.). I detta fall är det intersektionalitet som används för att kunna mäta om makutövning möjliggörs genom den simultana effekten av kategoriseringar på kön, ålder, klass och etnicitet. Eftersom målsättningen för aktionsforskningen är att både förstå och förbättra praktiken behövs det ett annat validitetsbegrepp, ett begrepp som svarar mot syften och omständigheter inom praktikforskningen (Rönnerman, 2004). Rönnerman beskriver i boken *Aktionsforskning i praktiken* att ett kriterium för att visa om forskarens tolkning är valid kan finnas i kriterium för en ”sant värde” som ”bör bestämmas av dem som önskar tillämpa forskningsresultaten i andra verksamheter” (s. 118, ibid.).

Reliabilitet i dess konventionella mening avser ”både pålitliga resultat vid upprepade mätningar och skalans interna pålitlighet, dvs om de items som ingår i skalan mäter samma egenskap” (Larsson, Lilja och Mannheimer, s. 294, 2005). Men i Rönnermans bok nämns att ”idén om att tillämpa konventionella begrepp som reliabilitet, validitet och generalisering, för att bedöma forskningen, ger inte det unika inom praktikerforskningen full rättvisa” (s. 120, 2004). Vidare menas det att ett problem vad gäller reliabiliteten är att det kan vara svårt att upprepa forskningsproceduren och få ett liknande resultat eftersom aktionsforskning präglas av närhet, initiativtagande och uppfinningsrikedom (ibid.). Forskaren måste då ge upp de traditionella forskningsidealerna och hantera avvägningen mellan idealerna och vad som är praktiskt möjligt att genomföra (ibid.).

Angående generaliserbarhet menar Rönnerman att ”det är upp till dem som vill använda resultaten i en annan kontext än där de har skapats, att själva bedöma vilka likheter som finns i den egna kontexten” (s. 118, ibid.).

4.6 Forskningsetiska frågor

Den etiska övervägande som uppstod under forskningsprocessen handlade i första hand om det var rätt att sätta igång en process hos tjejerna som deltog i fokusgruppsmötena. Om att göra de medvetna om deras rättigheter för att sedan låta de kollidera med en verklighet som de inte kan förändra trots att de förstår vad som är fel. Denna fråga ställde jag till Rubi Paredes i Arequipa. Hon svarade att *”definitivt kommer det att vara en krock med verkligheten. Samma sak hände till exempel med Arequipas första feminister. Vi arbetade hårt och gjorde olika workshops för att medvetandegöra kvinnor, vår workshops handlade om självkännedom ... och till slut hände det du precis nämnde. Det vi kan lära oss av denna erfarenhet är att ... om de kan åtminstone ”förhandla” och kräva respekt av sina jämnåriga så är det en stor seger, att de kan respektera sig själva och vara tillräckligt starka för att kräva att andra respekterar deras kroppar är en till seger. Sedan kan man med den tryggheten och de möjligheterna som självförtroende ger förhandla även i andra instanser”*. I boken Etik i arbete med människor tar Henriksen och Vetlesen upp att traditioner fungerar oftast som självklarheter d v s saker man inte ifrågasätter förrän det blir ett problem för oss. Jag anser att det är först man blir medveten om sina rättigheter som människor kan förändra det som innan togs som en självklarhet och efter mitt samtal med Rubi Paredes kändes som att det var bättre att ta ett litet steg som kunde sätta igång en reflekterande process hos tjejerna än att inte göra något alls.

Sedan övervägde jag risken att hamna i ett assymetriskt förhållande med tjejerna då det är jag som kommer med ett förslag till något som ska göras. Henriksen och Vetlesen (2001) menar att när man är medveten om sitt ansvar innebär det att man vill bidra till att göra den andra parten starkare. Under mitt arbete med tjejerna har utgångspunkten varit att skapa ett utrymme där de kunde reflektera över olika teman. I de första fokusgruppsmötena var tjejerna mycket blyga och kallade mig för ”fröken” men ju mer möten de deltog i desto lättare var det att reflektera tillsammans. De var mer manade att prata. Det märktes att de stärktes av att deras åsikter hördes och respekterades av andra. I det sista fokusgruppsmötet kallade de mig för mitt namn.

5. RESULTAT OCH ANALYS

5.1 Om tjejernas sociala situation i Peru med fokus på Arequipas landsbygd och utifrån fokusgruppens deltagare

För att besvara min första frågeställning om hur tjejernas sociala situation kan se ut på Perus landsbygd med fokus på Arequipas landsbygd och fokusgruppens deltagare, kommer jag att använda mig av intervjumaterialet, statistiken som redogörs för i uppsatsens andra kapitel, material från tidigare forskning om aymaraursprungsbefolkning ur ett kvinnligt perspektiv samt analysen om flickhet.

Rubi Paredes som är samordnare på Nätverket för Kvinnor på Landsbygden i Arequipa berättar att: *"Situationen är oroväckande. Det är därför det har varit mycket protester gällande hur man kan överkomma utbildningsproblematiken, hur man kan minska våldet mot barnen och speciellt kring tonårsgraviditeten. Detta är tre stora problem men det finns andra som t ex den bristande registreringen av flickorna vid födelsen..., att läsa endast de första sex år i grundskolan för att man är tjej och behöver ingen utbildning då man förväntas ta hand av djuren, de yngre i familjen samt hjälpa i hemmet."*

Detta stämmer överens med det Meentzen beskriver i boken *Genusrelationer, makt och kvinnlig identitet i förändring – Den sociala ordningen bland aymarafolket på landsbygden i Peru utifrån det kvinnliga perspektivet*, att aymaraflickor får att förstå att deras bröder är mer värda än dem genom att de går i skolan tidigare och längre. I denna studie är kvinnorna över 40 år och påpekar hur viktig utbildningen är för dem. En av dem berättar: *"... en som inte kan läsa kan inte stå på sig. Det finns ingen förståelse. Han kan prata (spanska) men inte jag. 'Jag kan inte prata'... 'Med det du kan, kan du stå på dig, inte jag, jag är som en dum person, jag är som blind, fast med ögon'..."* Kvinnorna i studien kan idag se utbildning som ett sätt att höja sin sociala status och ställer sig mer positiva till deras döttrars utbildning, men denna inställning blir dock begränsad då kvinnorna har oftast många barn och måste ändå välja vilka barn som ska gå i skolan, eftersom de inte har råd att betala för alla (ibid.).

Nationell statistik visar en tendens att inte prioritera tjejernas utbildning. Enligt rörelsen Manuela Ramos rapport *Kvinnor, flickor och tonåringar i siffror* investeras det mindre på tonårstjejer utbildning och enligt samma organisation är t ex den vanligaste anledningen för frånvaro i skolan bland tonårstjejer att flickorna var tvungna att sköta hemmet. Statistiken från Flora Tristans centrum för peruanska kvinnor visar att endast 51% av tonåringar mellan 12 till 16 på Perus landsbygd går till gymnasiet samt att analfabetism bland peruanska kvinnor äldre än 15 år är 3 gånger högre än bland män. Även på regional nivå i Arequipa verkar det finnas samma tendens att inte prioritera tjejernas skolgång. Svalorna LA beskriver i deras Program för landsbygdsutveckling 2007-2011 att det är framför allt flickor som tvingas avbryta skolgången i förtid.

Alla åtta tjejer som deltog i fokusgruppen gick i skolan i årskurs som motsvarar 8 i det svenska skolsystemmet. Tjejerna berättade att de som inte gjorde klart skolan var de som var tvungna att avbryta sina studier p g a graviditet eller för att de behövdes i hemmet. Det fanns redan någon som hade råkat ut för det i deras klass. De berättade att alla hjälpte sina familjer på fritiden. Detta blev påtagligt i ett av våra möten då en av tjejerna kom med sin lille bror som var ca 2 år gammal, för att hon var barnvakt.

Att aga sina barn är inte förbjudet i Peru, men däremot är misshandel olagligt. Enligt kvinnors akutcenter utgör tonårstjejer mellan 14 och 17 år den största gruppen som drabbas av familjevåld i Peru. Detta måste ses mot bakgrund av mörkertalet som räknas vara stort då många tjejer inte vågar anmäla. Enligt statistik från Manuela Ramos rörelsen är Arequipa regionen med näst högst antal anmälningar för sexuellt våld i hela landet. Under våra träffar pratade tjejerna i fokusgruppen om våld i hemmet. De ville få tips på hur man kunde lösa konflikter med sina föräldrar och menade att det inte är ofta det går och då råkar man illa ut. Vid ett foto-aktivitet där tjejerna skulle spegla en vanlig familj, genom att bilda mänskliga

statyer framför kameran, framstår en grupp tjejer som att båda föräldrar riktar våld mot barnet som, i bilden, befinner sig i mitten (se bilaga 8, bild 18).

Roberta Marmanillo som arbetar för Centrum för Forskning, Utbildning och Utveckling i Arequipa berättar att: *“Arequipa är en av de mest konservativa städerna i Peru, på alla möjliga sätt, vad gäller t ex klass och sexualundervisning”*. Angående just sexualundervisning berättar Rubi Paredes att *”... det är viktigt att poängtera vilken information tjejerna får och vilken information killarna får. Tjejerna känner inte till sina sexuella rättigheter. Det är förbjudet, tabu, att prata om sexualitet och sex, hela den delen är helt förbjuden. Vad gäller killar är precis motsatsen, det uppmuntras ända från barndom, men den informationen killarna har tillgång till är förvrängd. Den handlar om att 'ju fler kvinnor du har desto mer manlig är du' vilket betyder att ju tidigare du initieras desto fortare blir du man, och den kulturella aspekten spelar också roll. På landsbygden betraktas inte kvinnor som sådant på grund av deras ålder; där fungerar saker t ex 'om man kan sy en poncho så betraktas du som kvinna i samhället'. Det är samma för killar, om du som kille oavsett ålder vet hur man lastar en häst eller ett lamadjur så betraktas du som man i samhällets ögon. Det finns ingen skillnad som det gör i städerna vad gäller när man betraktas som barn, tonårig, man eller kvinna utan man beaktar sociala aspekter... Utbildningsministeriet har ett speciellt fokus gällande sexualitet. Fokus som prioriteras är oskulden, att förbjuda sex till skillnad från att lägga fokus på lära känna sin kropp, sin egen sexualitet, att ta ansvar och fatta beslut och även använda preventivmedel. Dessa två fokus har alltid varit i strid och i slutändan är det enbart under ansträngda tillfällen som de tas hänsyn till, men det är ingen varaktigt process den här med sexualundervisning”*.

Konsekvensen av detta kan speglas i den statistiken som presenteras i Tavara-Orozcos rapport om tonårsgraviditet och mödradödligheten i Peru. Den visar att 11 % tonåringar mellan 15 till 19 år är mödrar i Peru. Den visar också att tonåringar mellan 10 och 19 år utgör 11 % av den totala mödradödligheten och att 50 % av dem dog p g a abort. Eftersom Peru inte har fri abort finns det ett stort mörketal då aborterna sker i del dolda. Rapporten indikerar att *“Endast terapeutisk abort är laglig i Peru, men även den tillämpas mycket restriktivt. Därför finns det inte officiella siffror för hur många kvinnor som gör abort i Peru. Riskerna detta innebär för tonårstjejer är omfattande eftersom det sker i skymundan och i undermåliga omständigheter”* (ibid.). Enligt den gynekolog, verksam i Arequipa, som intervjuades anonymt kan verkligheten vara väldigt dystert för en tjej som blir gravid utanför äktenskapet. Han berättar att fattiga tjejer på landsbygden i Arequipa som inte har några möjligheter att ta sig till stan och betala för en olaglig abort måste använda sig av fruktansvärda medel för att göra abort själva. Han bekräftar bilden av ett stort mörketal vad gäller abort siffror och tonårsdödlighet p g a abort även i Arequipa. Tjejerna i fokusgruppen bekräftade vuxnas tendens att inte prata om sex och att inte informera dem om sexuell hälsa. Under våra möten berättade tjejerna att de inte hade fått någon information om sexuell hälsa varken från skolan, sina föräldrar eller någon annan vuxen. Teman kärlek, tonårsgraviditet och sexualundervisning var något som engagerade tjejerna. De ville få information om detta, vilket var tydligt då tjejerna valde dessa som teman att ta upp i tjejgruppen.

Gina Solari som är programsamordnare för Rädda Barnen i Lima berättar att: *“i Peru är det sällan som utestängning p g a kön förekommer på ett formellt sätt i alla fall, undantaget är på*

landsbygden där män fortfarande privilegieras av kulturella skäl...". Angående tjejernas situation säger hon att *"tjejernas situation på landsbygden är fortfarande exkluderande och detta speglas i t ex tillgång utbildning och kvinnornas hög analfabetism nivå samt i den höga tonårsgraviditets nivåerna, brist på information om preventivmedel och de bestående höga graviditets siffror och födelser"*.

När vi hade vårt första fokusgruppsmöten sa tjejerna att de hade kommit dit för att lösa sina problem genom samtal. De tyckte att följande teman var viktiga att ta upp i en tjejgrupp: Tonårsgraviditet, familjevåld, rasism, kärlek, manschauvinism, tonårstiden, mamma/pappa (att leva i familj), hur ska man bli av med rädslan? Och hälsa och sexualundervisning. Man kan fråga sig varför vill tjejerna prata om just de ämnena. När man lyssnar på vad tjejerna säger, kan man se att dessa teman är viktiga för dem eftersom det är saker de undrar om av olika anledningar och ingen pratar med dem om det. Man kan tolka det som saker tjejerna tacklas med vardagligen, antingen själva eller genom andra.

Kan det vara så att tjejernas sociala situation kan speglas i deras behov att prata om just de ämnen de tog upp? Man kan tolka att de ville prata om tonårsgraviditet för att undvika den eftersom detta är en katastrof för den tjejen som råkar ut för det, att familjevåld förekom antingen i deras egna hem eller i andras och det var därför viktigt att prata om, att antingen de själva eller någon de kände blev utsatt för rasism, att man pratar inte ofta om kärlek och vill prata mer om detta som är så viktig när man är tonåring, att man behöver verktyg för att tackla med mansdominansen i samhället, att det händer saker med kroppen när man är tonåring och vill prata om det, att det inte är lätt att leva i familj, att man är otrolig blyg och vill bli av med rädslan att säga sin åsikt, och att man vill veta mer sex men törs inte säga det.

Jag anser att tjejerna behöver utryme att reflektera och få information om dessa viktiga ämnen nu.

5.2 Om tjejernas möjligheter att uttrycka sig och höras

För att besvara andra frågeställningen om hur klass, ålder, etnicitet och kön påverkar tjejernas möjligheter att uttrycka sig och höras kommer jag att utgå från fokusgruppens deltagare. Jag kommer att använda mig av mina observationer, intervjuer, statistik, tidigare forskning och begrepp inom kunskapsområdet. För att föra denna analys kommer jag att använda mig av ett intersektionellt perspektiv, postkolonial teori och barnrättighetsperspektiv. Jag kommer att plocka isär klass, kön, etnicitet och ålder för att sedan föra en intersektionellt analys av hur dessa faktorer påverkar varandra i Perus postkoloniala samhälle.

FN:s Konvention om barnets rättigheter fastslår att barn har rätten till inflytande, att uttrycka sina åsikter och att höras. Det är upp till de vuxna runt omkring barnen att se till att deras rättigheter respekteras. Detta gäller inte för tjejerna som deltog i fokusgruppen, då de saknar inflytande över sin situation och deras åsikter inte hörs eller tillfrågas. Dessutom har barn rätt att få tillgång till information men istället undanhålls information för tjejerna. Detta strider med det som Peru har åtagit sig när de skrev på Barnkonventionen men inget verkar göras åt det.

5.2.1 Klass

Tjejernas klass kommer i uppsatsen att beskrivas utifrån mina observationer av infrastrukturen i deras by. Tjejerna bor i en ort i en kommun på Arequipas landsbygd som ligger ca 3.5 timmar från staden Arequipa. För att komma till tjejernas by åker man på oasfalterade vägar, vägarna i själva byn var inte asfalterade heller. Där tjejerna bor finns elnät i vissa delar av byn men ingen ström ännu. Enligt tjejerna skulle byn få ström i slutet av 2008.

De flesta hus i tjejernas ort är byggda med korgväggar (se bilaga 8, bilder 7 och 8) andra hus var byggda med plywood och några av betong. Skolan var byggnaden som syntes mest i byn och den var byggd helt i betong. Toaletter som barnen hade tillgång till var två utedass. Det fanns endast en toalett med vatten och avlopp men den användes av skolans personal. Bredvid dasset fanns det en vattenpump med en tvästall som barnen hade tillgång till. Marken i byn är torr och man kan se odlingsfälten från byn, där föräldrarna och andra vuxna jobbar medan barnen är i skolan. Den främsta sysselsättningen i byn är jordbruk. När man vandrar runt i byn ser man många ofärdiga hus som kan tyda på att hela byn är under uppbyggnad. Samtliga tjejer hade flyttat till Majes från Puno som är en av Perus fattigaste regioner.

5.2.2 Etnicitet

Samtliga tjejer i deltog i fokusgruppen hör till aymarabefolkningen som utgör en minoritet i deras kommun med ca 2% invånare jämfört med den största urbefolkningsgrupp som består av quechuafolket med ca 20% av den totala befolkningen i kommunen, enligt Perus folkräkning 2007.

Den peruanska psykoanalytikern Jorge Bruce beskriver i sin bok att peruaner inte värderar ursprungsbefolkningens typiska fysiska drag. Han menar att det har väldigt lågt status att vara medelkort, ha kopparfärgar hy, ha ymningt svart hår och att det i samhället verkar det finnas en allmän uppfattning kring det som uppfattas som ideal som t ex att vara lång, vit och ha ljusst hår, vilket enligt honom återspeglas i peruansk media. Han ser en koppling mellan de nedärvda estetiska mönsterna från kolonialtiden och attytiderna i dagens samhälle.

Enligt Meentzen var aymarafolket dominerat av spanjorerna under kolonialismen och situationen förvärrades för dem när Peru blev självständigt eftersom landet blev då uppdelat mellan ursprungsbefolkningen och ”republikanerna”. Generellt sett blev ursprungsbefolkningen sedd som barbarer, hedniska och vilda. Hon påpekar i sin studie att i dagens peruanska samhället finns det samma rasistiska argument mot ursprungsbefolkning som för nästan 200 år sedan.

Tjejerna som deltog i fokusgruppen hade rasism som ett tema de ville prata om. Detta tolkar jag som ett tecken på att den är väsentlig för dem att reflektera kring.

5.2.3 Kön

Angående tjejernas kön är uppsatsens utgångspunkt, enligt uppsatsens begrepp inom kunskapsområdet, att strukturerna i det peruanska samhället gynnar män och har män som norm. Perus feministiska organisationer Flora Tristans Centrum för Peruanska Kvinnor och Manuela Ramos Rörelse uppmärksammar kvinnors ojämlika situationen i landet i olika rapporter.

Förutom detta, menar Meentzen i sin bok att aymarakvinnor diskrimineras även i deras egna samhällen på grund av att de är kvinnor. Kvinnorna tacklas med olika inspäringsmekanismer i hemmet och samhället då de ofta inte tillåts komma till städerna eller lokala myndigheter. Samtidigt exkluderas de i städerna genom diskriminering och få möjligheter till arbete. Dessutom tillskrivs aymarakvinnorna, utifrån deras kön, sociala uppgifter i sina samhällen som de själva inte har valt.

5.2.4 Ålder

Vad gäller ålder berättar Gina Solari från Rädda Barnen i Peru att den största hinder för deras arbete i Peru är fortfarande attityderna gentemot pojkar, flickor och tonåringar. Hon säger: ”*i Peru har man inte internaliserat bilden av barnet som subjekt, vilket gör att attityderna och behandlingen handlar endast och i de bästa fallen, om barn som ett beskyddsobjekt*”. Vidare säger hon att det vanligaste i Peru är att barn inte erkänns sin förmåga att tycka till om det som bestäms kring deras liv, samt att de behandlas illa och osynliggörs även om barnen tillför mycket i de olika utrymen de deltar. Hon menar i synnerhet att de sektorer där barn minst behandlas med hänsyn är t ex på landsbygden där de höga barnarbetsciffrorna och exploatering av barn finns och där barnens bidrag är viktigt både för familjen och samhällets utveckling. Synen av barnen som objekt är också något som bekräftas i Meentzens studie. De relevanta artiklar i barnkonventionen som stödjer tjejerna i detta sammanhang är:

- Rätten att få gehör för sina åsikter, tankar och idéer i relation till ålder och mognad (art 12).
- Tillgång till information (art 13 och 17).

Tjejerna var medvetna om sina rättigheter och reflekterade kring det man kan göra när man kan sina rättigheter. Samtidigt ville de få mer information om detta. Så här svarar de till frågan om vilket tema skulle de vilja prata om: ”*Barnrättigheter, när har man rätt att jobba, plugga och så. Vi har hört om det här i skolan. De har sagt att barnen har rätt till kläder, utbildning, till ett hem, att ha trygghet, rätt till kärlek. Några barn blir lämnade av sina föräldrar och de har inga hem.*”.

Roberta Marmanillo instämmer att barn är mer medvetna om sina rättigheter idag. Hon säger att situationen i denna avseende håller på att förändras: ”*Kvinnorna jag har arbetat med är mer medvetna och även myndigheterna är utbildade och pratar om ämnet. Innan var det som att prata ett annat språk när man pratade om ungdomarnas och kvinnors deltagande. Dessutom finns det nu en lag som tvingar dig att göra det, lag om kvotering för ungdomar som blev lagstiftad i år och om kvinnors kvotering som kom till redan 1993. Den handlar om att politiska partier ska åtminstone 30% kvinnor i sina kandidatlistor. Den som kom vid sista valet var om 30% kvotering ungdomar. Jag tror att nu människorna pratar mera nu om barns*

rättigheter, inklusive barnen själva. Jag tror att en tjejgrupp är helt lämplig i dessa tider, fullständigt.”

5.2.5 Sammanfattande diskussion

Tjejernas möjligheter att uttrycka sig och höras i samhället påverkas av deras klass, kön, etnicitet och ålder.

Deras möjligheter påverkas av att de är barn och därmed uppfattas, enligt den allmänna peruanska uppfattningen, som objekt att skydda. Det är just denna syn av barn som objekt som gör att barnets åsikter inte beaktas i många fall. Enligt min erfarenhet i Peru är det inte ofta vuxna frågar barn vad de tycker och tänker. Det kan också vara en anledning till att tjejerna som deltog i fokusgruppen var så blyga i början och pratade väldigt tyst. Det skulle kunna bero på att de inte var vana vid en sådan situation och visste inte vad som förväntades av dem eller för att de inte var vana vid att uttrycka sina åsikter och därmed kanske inte ens reflekterat över vad man själv tänker och tycker. Det var också mycket givande att se hur ju mer vi träffades desto lättare var det för tjejerna att våga säga vad de tyckte.

Det som också påverkar tjejerna är den låga ställningen de har i samhället, vilket enligt min mening, gör dem osynliga. De biståndsorganisationer jag kom i kontakt med hade inte prioriterat tjejernas behov att uttrycka sig, vilket märks i brist på utrymmen där endast tjejer kan samtala och reflektera.

Internationella biståndsorganisationer strävar ofta efter insatser som efterfrågas av målgruppen. Ofta anser de inte lämpligt att starta projekt som inte kommer från målgruppen, men i ett land där ursprungsbefolkningstjejers ställning i samhället är mycket svag kan det vara oansvarfullt att vänta på att tjejerna själva tar initiativ att göra något som inte finns i deras värld, nämligen att tycka till. Jag anser det är upp till oss vuxna att vara lyhörda och skapa de möjligheterna för dessa tjejer samt upp till internationella biståndsorganisationer att berätta hur andra länder arbetar med samma frågor för att främja erfarenhetsutbyte. Man skulle kunna t ex berätta i Peru hur vi i Sverige arbetar med tjejgruppen och i Sverige skulle man kunna berätta hur i Peru arbetas det med interkulturalism som integrationsstrategi.

Tjejerna som deltog i fokusgruppen uttrycker själva att de vill veta hur man blir av med rädslan, rädslan att säga sina åsikter, att prata inför grupp. De uttrycker också en vinst med att få vara med andra tjejer då det känns friare att prata om saker de har gemensamt med varandra. Rädda Barnens argument att de arbetar med både flickor och pojkar för att främja jämställdhet håller inte, enligt min mening, då vinsten för att träffas och reflektera i enkönadegrupper är många och bl a att stärkas i mötet med andra i samma situation och, som tjejerna själva uttrycker ovan, att prata friare om känsliga ämnen. Att det inte finns organisationer som riktar sociala projekt endast till tonårstjejer kan också bero på att de peruanska biståndsorganisationer blir ”hemmablinda” till tjejernas sociala situation och har svårt att prioritera projekt där tjejerna får möjlighet att uttrycka sig då det finns så många andra sociala behov att tillgodose i samhället. De sociala projekt som jag fick information om riktar sig framför allt till kvinnor, ungdomar och barn (i könsblandade grupper).

Med intersektionalitet kan man förstå maktrelationer och ojämlikhet utifrån uppfattningar om tjejernas kön, deras ålder, etnicitet och klass. De betraktas ofta som barn och därmed ofta objekt till vuxnas tjänst och skydd. Barn på landsbygden förväntas ofta arbeta men samtidigt ska de skyddas. De är flickor och i den sociala konstruktionen de ingår i, kan de förväntas att inte ta plats, inte synas, inte höras. Som flickor kan de förväntas hålla sig till rollen samhället har tillskrivit dem, i många fall att laga mat och ta hand om barnen. Det händer att tjejerna inte kan bestämma själva vad de vill göra med sina liv, och i många fall har varken tjejerna eller deras föräldrar reflekterat över detta. Jag anser att chanserna att ändra denna sociala konstruktion är mindre om ingen ifrågasätter den, chanserna att ifrågasätta den blir mindre om det inte finns utrymme för reflektion för både vuxna och barn.

Tjejerna hör också till den gruppen med svagast ekonomi och med minst möjligheter att påverka sin ekonomiska situation. Det som krävs så att tjejerna förbättrar sina möjligheter är stöd, framför allt från de vuxna närmast dem, som t ex deras föräldrar. Om deras föräldrar (speciellt papporna) reflekterar kring den sociala konstruktionen de ingår i och förbättrar tjejerna ställning i samhället, kommer de att förbättra tjejernas förutsättningar. Därför är det viktigt att föräldrarna och andra vuxna involveras i processen och medvetandegörs om tjejernas sociala situation. Att medvetandegöra föräldrar om detta bidrar också till jämställdhetsarbete då det främjar flickors ställning i samhället, och därmed kvinnornas.

Tjejerna hör till aymarabefolkning och kan därmed diskrimineras p g a att urbefolkningen i Peru fortfarande kopplas med spanjorernas 1800-talsdefinition av icke värdiga varelser som inte prioriteras. Med hjälp av postkolonialteori kan man förstå hur dagens problem i det peruanska samhället är tätt förknippade med kolonialtiden, då vi fortfarande inte har kommit över de fördomarna spanjorerna förde med sig och vi har svårt att erkänna oss själva som ett andinskt land.

Gina Solari kommenterar hur kön, ålder, etnicitet och klass påverkar tjejernas möjligheter att uttrycka sig och höras på samhällsnivå: *“Det påverkar i tjejernas närmaste kretsar, det påverkar deras möjligheter att utvecklas akademiskt och socialt. Sakta men säkert börjar tjejerna att komma över dessa svårigheter men det finns mycket kvar att göra för tjejerna på landsbygden, gällande deras kultur och statens brist på satsningar. Dessa hinder omöjliggör att tjejerna hörs.”*

Tjejerna som deltog i fokusgruppen är inga passiva människor och antog inte offerrollen under de gångerna vi träffades och samtalande om deras sociala situation. De uttryckte alternativlösningar till de utmaningar de mötte i samhället som t ex att skriva insändare om deras sociala situation eller att lära sig om sina rättigheter för att kunna kräva respekt. De tjejerna jag kom allmänt i kontakt med under min tid i Arequipa, hade strategier att för tackla med den manliga dominansen i samhället, rasismen och diskriminering p g a deras ålder. Om man ser på tjejerna med västerländska ögon, kan det se ut som att de inte tar plats i samhället men det är min uppfattning att tjejerna väljer de arenor de tar plats på och försöker påverka där de har största möjligheter dvs i skolan och bland sina tjejkompisar. Tjejerna pratar med varandra om deras erfarenheter, är nyfikna på ny information och vågar sakta men säkert ta mer plats.

Den mansdominerade samhället är också något tjejerna måste tacklas med. Under tiden jag var i skolan observerade jag att eleverna under rasten lekte tillsammans. När jag träffade tjejerna som deltog i forskargruppen för första gången observerade jag att de inte var blyga med sina jämnåriga utan för det mesta med de vuxna i skolan, vilka var oftast män. Jag tror, såsom Rubi Paredes, att de finns stora möjligheter för tjejer att förhandla i sina arenor med sina jämnåriga. I Peru är hierarkierna starka, de mest påtagliga exempel är vuxna/barn, anställd/chef så det kanske är lättare att förhandla när man är barn och har ännu inte indoktrinerats i hierarkierna. Jag tänker på det tjejerna så när vi pratade om roller mellan män och kvinnor och jag frågade vad manschauvinism är. Tjejerna svarade: *När män tror att de har kontroll* (se bilaga 8, fokusgruppsmöte 2). Jag tolkar det som ett tecken på att de vet att de också har kontroll och makt i vissa situationer, men vilka dessa situationer är hann jag inte att identifiera under forskningens gång.

Vi behöver inte vänta tills tjejerna blir vuxna för att skapa ett utrymme där de kan stärka varandra. Vi kan vara lyhörda till deras behov idag och bidra med insatser som underlättar för tjejerna att uttrycka sina åsikter samt lyssna och respektera deras åsikter redan nu.

6. REFLEKTIONER / SLUTORD

Denna uppsats handlar om hur verkligheten kan se ut för några tjejer i Arequipas landsbygd. Jag säger inte hur det är, utan hur det kan vara. Självklart är det så att alla tjejers sociala situation i Peru inte ser ut såsom jag beskriver i uppsatsen. Det jag tar upp i uppsatsen kan inte tolkas som alla peruanska tjejers verklighet på landsbygden. Många tjejer i Peru och på landsbygden får chans att bestämma vad de vill göra i framtiden, utbildar sig och har stöd av deras föräldrar för att genomföra detta. Men vi kan inte glömma att det finns tjejer vi inte hör om, och det är just de tjejerna denna uppsats fokuserar på. Jag anser att tjejernas föräldrar inte vill sina barn illa på något sätt, men den påfrestande sociala situationen de befinner sig i gör det svårt att kunna reflektera över hur deras handlande påverkar sina döttrar.

Under tiden jag var i Peru tänkte på hur jag skulle förhålla mig till det jag hade läst om och lärt mig som socionom i Sverige. I Sverige hade jag läst om olika metoder och teorier för att arbeta med socialt arbete och när jag kom till Peru kunde jag se att vissa saker stämde men andra inte, eftersom folk ibland arbetade med samma sociala frågor på olika sätt. Jag drog slutsatsen att det inte finns rätt eller fel. De metoder och teorier som finns i Sverige är inte bättre än de som finns i Peru eller viceversa. Det enda som finns är det som fungerar för målgruppen och man kan arbeta med en målgrupp utifrån olika perspektiv. Jag förstod att det hela handlade om utbyte. Att jag kunde ta med mig det jag hade lärt mig i Peru och tillämpar den med rätt målgrupp i Sverige. När jag återvände till Sverige hade jag användning av det jag hade lärt mig i Peru om integrationsstrategier.

Tjejernas möjligheter är begränsad men det finns också det som talar för utveckling i en positiv riktning som t ex att de uppmanas gå till skolan mer än tidigare. Även om uppsatsens innehåll belyser de begränsningar peruanska tjejer kan möta i samhället utifrån deras kön, klass, etnicitet och ålder så finns det också mycket i den peruanska sociala konstruktionen som fungerar och som andra samhällen skulle få nytta av som t ex de breda nätverken som

sträcker från familjmedlemmar till övriga släkten och närmaste vänner. Eftersom det inte finns en välfärdstat att luta sig emot stödjer människor varandra i glädje och sorg. En negativ konsekvens till välfärden anser jag vara att människorna litar mer på att fixa saker på egen hand med hjälp av staten om det krisar sig. En kombination av en välfärdstat med ett brett nätverk att luta sig emot är, enligt mig, en bra kombination för människors välbefinnande.

Jag anser att både killar och tjejer möter olika utmaningar i samhället p g a sitt kön och att vi måste arbeta med båda målgrupperna. Tjejerna möter de utmaningar som vi har läst om ovan medans killarna i Peru kan råka illa ut då de t ex förväntas vara starkare än tjejer och inte visa känslor. Det finns en vinst i att hålla i enkönade grupper som t ex att man stärks i möte med andra i samma situation. Sedan finns det självklart också underlag för könsblandade grupper som t ex att reflektera tillsammans om rollerna i samhället och främja jämställdhet som Rädda Barnen gör i Peru. Jag menar att den ena tar inte ifrån den andra, så länge det finns ett uttalat syfte att arbeta ifrån så är det befogad att arbeta med båda tjejer och killar i blandade och enkönade grupper.

Jag har länge undrat vem har makten i Peru. Det är i alla fall synligt att det inte är tonårstjejer och inte kvinnor heller. Mäktigaste är staten, kyrkan, myndigheterna. Samtliga är kretsar där män är högst representerade. Kvinnor får förstå från olika håll att de är inte de som bestämmer. De som formellt bestämmer i Peru är, enligt mig, män. Män har bestämt att den peruanska utbildningen i skolan skall vara ledande och kvinnoförtryckande. I skolan lär vi oss att tro på den katolska kyrkan eftersom den undervisas i skolan, vi lär oss att sex inte är något att prata om och det finns inget utrymme för reflektion. Vi lär oss genom historien att de duktiga kvinnor hjälper sina män som framställs oftast som hjältar. Samtidigt är jag också medveten om att mäns formella makt inte stämmer i verkligheten då jag har sett gång på gång starka smarta kvinnor som hjälper sina familjer på lika villkor som män. Jag har mött och levt bland kvinnor som hörs, syns och får lika mycket respekt av män. Samtidigt är jag också medveten om att det finns också kvinnor som finner ro i att män förväntas vara starka och lösa problem och vilar lugna i ett mansdominerad samhället. Mycket av detta kan också gälla i Sverige.

Vem har makten i Peru är en mycket komplicerad fråga, med många svar. Ibland är det män, eller kvinnor, rika, vita eller från urbefolkning, så länge vi håller denna fråga vid liv, håller oss själva självkritiska och ifrågasätter normer i samhället kommer vi att komma ett steg närmare ett jämlikt svar på denna fråga.

Peru är inte det fattigaste landet i Sydamerika och Majes inte det fattigaste området i Peru och precis som situationen kan se bättre ut för många tjejer kan det också se sämre ut än den jag har tagit upp i denna uppsats. Jag tänker på hur situationen ser ut för andra tjejer i fattiga, konservativa länder. Samtidigt som jag undrar över vilka maktordningar gäller för tonårstjejer i Sverige, som inte heller konkurrerar på lika villkor med killarna. De utmaningar de möter i samhället är t ex kroppsideal som främjar ätstörningar. Detta är något som de tjejerna jag träffade i Peru inte verkade så intresserad att prata om, vilket innebar inte att det inte påverkar dem utan jag tolkar det som att det fanns andra saker som kändes mer angelägna att prata om. Det är samma som att de tjejerna jag mötte i grupp i Sverige inte verkade så intresserad att prata om familjevåld. Jag tror inte att det handlar om att familjevåld inte förekommer i Sverige

eller att tjejerna tycker inte det är ett viktigt tema att prata om, utan jag uppfattar det som att det kanske inte kändes angeläget att prata om det i grupp som andra teman. I Sverige kan det vara mer laddat att prata om familjevåld än i Peru, det är nästan som en tabu i Sverige då det inte finns den sociala tolerans för våld mot barn som det finns i Peru. Detta gör att i Sverige är det svårare att komma åt det misshandlade barnet medans i Peru är det ett tema som man pratar mer öppet om även om händelsen inte anmäls då att aga barn är inte förbjudet i Peru. Barn i båda länder far illa om än under olika omständigheter.

Jag undrar hur de sociala situationen blir för homosexuella ungdomar på landsbygden. Under hela min vistelse i Arequipa har det varit oroväckande tyst kring denna fråga. Jag undrar hur situationen blir för homosexuella tjejer. Det kan bli ännu mer tabu och man kan bli ännu mer utsatta då man avviker från ”normen”. Jag har själv haft heteronormen som utgångspunkt under hela uppsatsen och under mina möten med tjejerna på landsbygden och andra professionella. Detta har varit en brist under min forskning.

Jag har även reflekterat kring hur ett utbyte mellan feministiska diskurser i olika delar i världen skulle vara bra för den svenska debatten. Vi kan erkänna kvinnors rätt att vara mödrar och få vara mödrar hemma om de så vill det, som kvinnor gör i många länder, istället för att fastna i diskurser om att alla kvinnor ska jobba för att vi har rätt till det. Kvinnor ska inte behöva skämmas för att de vill stanna hemma och ta hand om barnen, deras insats hemma är också viktig, lika mycket som männens insats hemma.

Under min tid i Arequipa har ett sätt att komma kring mina egna fördomar varit att hålla en ärlig, ödmjuk inställning till de personer jag mött, att visa respekt för deras tankar och traditioner samt en genuint intresse att förstå vår problematik på landsbygden. Jag tror att en faktor till att jag har känt mig respekterad av mina landsmän i Arequipa har varit framför allt mitt genuina intresse att förstå deras problematik och göra det till mitt som peruanska. Många har kommenterat med glädje faktumet att jag kom tillbaka till Peru för att genomföra denna forskning.

Under tiden jag gjorde denna forskning har jag känt mig mer peruansk än någonsin. Jag är stolt över att vi alltid tittar framåt trots stora påfrestningar och motstånd. Jag har kunnat återuppleva den känslan av att vara glad och nöjd med det man har även om det är lite och i andras ögon otillräckligt. Glädjen att leva och egenskapen att se det positiva även i svåra omständigheter är det som bemärker ett land som Peru.

REFERENSER

Litteratur

Betänkandet SOU 2006:79 *Integrationens svarta bok: Agenda för jämlikhet och social sammanhållning*. Integrations- och jämställdhetsdepartementet Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering. Stockholm: Edita Sverige AB

Bruce, Jorge (2007): *Vi har diskriminerat varandra så [ingen direkt översättning då ordet "cholear" inte finns i svenska språket red. anm.] (Nos Habiamos Choleado Tanto)*. Lima: San Martin de Porres Universitet.

Cevasco, Gaby (red) (2004): *25 års feminism i Peru (25 años de feminismo en el Perú-Historia, confluencia y perspectivas)*. Lima: Centro de la Mujer Peruana Flora Tristan (Flora Tristans centrum för peruanska kvinnor)

Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter (1989) – Barnkonventionen.

De los Reyes, Paulina/Mulinari, Diana (2005): *Intersektionalitet*. Lund: Liber AB.

De los Reyes, Paulina/Molina, Irene/Mulinari, Diana (2006): *Maktens olika förklådnader*. Stockholm: Atlas

Eklund, U. & Dahlberg, M. (2004): *Tjejgrupper - Hur kan det göras bättre? Metoder för att utveckla kvaliteten*. Stockholm: Röda Korsets Ungdomsförbund, Assyriska Ungdomsförbundet, Centerpartiets Ungdomsförbund, Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer.

Henriksen, Jan-Olav/Vetlesen, Arne Johan (2001) *Etik i arbete med människor*. Lund: Studentlitteratur.

Kvale, Steinar (1997): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Denmark: Studentlitteratur.

Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina (red)(2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Meentzen, Angela (2007): *Genusrelationer, makt och kvinnlig identitet i förändring – Den sociala ordningen bland aymarafolket på landsbygden i Peru utifrån det kvinnliga perspektivet* (Relaciones de género, poder e identidad femenina en cambio – El orden social de los aymaras rurales peruanos desde la perspectiva femenina). Cuzco: (Centro de Estudios Regionales Andinos Bartolomé de las Casas - CBC)

Månsson, Per (red) (2003): *Moderna samhällsteorier*. Stockholm: Prisma.

Rädda Barnen och författarna (1994): *Respekt för barnet*. Falun: Scandbook.

Rönnermann, Karin (2004): *Aktionsforskning i praktiken – erfarenheter och reflektioner*. Malmö: Studenlitteratur

Sohoni, Neera (1995): *The Burden of Girlhood – A Global Inquiry Into the Status of Girls*. Oakland: Third Party Publishing Company.

Svenning, C (2003): *Metodboken*. Femte upplagan. Eslöv, Lorentz förlag

Thörn, Håkan; Eriksson Baaz, Maria; Eriksson, Catharina (red.) (2002): *Globaliseringens kulturer: Den postkoloniala paradoxen, rasismen och det mångkulturella samhället*. Falun: Nya Doxa

Widerberg, Karin (2002): *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

Webbsidor

INEI - Instituto Nacional de Estadística é Informática (Perus nationella institut för statistik och information): Folkräkning 2003 & 2007
<http://www.inei.gob.pe/>

CIA (USA:s Central Intelligence Agency) – The world factbook: Peru 2009.
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/pe.html>

Centro de la Mujer Peruana Flora Tristan (Flora Tristans centrum för peruanska kvinnor): Kvinnor i siffror.
<http://www.flora.org.pe/mujercifras.htm>

Movimiento Manuela Ramos (Rörelsen Manuela Ramos):
- Mujer rural en cifras (Kvinnor på landsbygden i siffror)
<http://www.manuela.org.pe/mujerrural/mujercifras.htm#uno>

- Situación de la mujer, niña y adolescente en cifras 2008 (Kvinnor, flickor och tonårstjejjers situation i siffror 2008)
<http://www.manuela.org.pe/campana8demarzo/datos.html>

Ministerio de Economía y Finanzas (Perus finansdepartement): Socioekonomisk information från Arequipa 2006
www.mef.gob.pe/gobiernos/info_interes/info_departamental/DGAES_info_socioeconomica_Arequipa.ppt

Save the Children Suecia: Peru
<http://www.scslat.org>

¿Quien tiene el poder en el Perú 2008? (Vem har makten i Perú 2008?) – Undersökning genomförd av det peruanska enkätföretaget Apoyo Grupp
<http://www.encuestadel poder.com/>

Majes Municipalidad Distrital (Majes kommun)

<http://www.munimajes.gob.pe/index.htm>

Tidskrifter

Tidningen Chacarera Nr. 31 (2005). Tidning av den Nationella Nätverket för Kvinnor på Landsbygden (Revista de la Red Nacional de la Mujer Rural). Publiceras av Centro de la Mujer Peruana Flora Tristan (Flora Tristans Centrum för Peruanska Kvinnor)

<http://www.flora.org.pe/pdfs/chac35.pdf>

Távora-Orozco, Luis Nr. 2 (2004): Contribución de las Adolescentes a la Muerte Materna en el Perú (Tonåringars andel av mödradödligheten i Peru) – Revista Ginecología y Obstetricia (Tidskriften Gynekologi och Obstetrik). Lima: Publicación oficial de la Sociedad Peruana de Obstetricia y Ginecología (Officiell publikation för peruanska obstetrik- och gynekologiförbundet).

http://sisbib.unmsm.edu.pe/BVRevistas/ginecologia/Vol50_N2/a06.htm

Artiklar:

Dagstidning El Comercio Perú

- Siffror i söndagsbilaga: El Dominical 08 mars 2009 (s. 16).

<http://e.elcomercio.pe/101/impres/pdf/2009/03/08/ECCO080309z16.pdf>

- Pese al crecimiento económico aumentó la desigualdad en el país (Trots den ekonomiska tillväxten ökade ojämlikheten i landet). 16 januari 2009 (Frontsida Ekonomibilaga).

<http://www.elcomercio.com.pe/edicionimpresa/pdf/2009/01/16/ECPR160109b1.pdf>

Dokument:

Svalorna Latinamerika: Program för landsbygdsutveckling 2007-2011

Rädda Barnen: Frågor och svar om Barns rätt till inflytande 2003 – Cecilia Modig (fortf.).

Intervjuer:

Rubi Paredes (20-12-07)

Samordnare för Nätverket för Kvinnor på Landsbygden, som hör till Flora Tristans centrum för peruanska kvinnor.

Roberta Marmanillo (18-12-07)

Ansvarig för Lokal Utvecklingsenhet i CIED - Centrum för Forskning, Utbildning och Utveckling

Informell gruppintervju med fyra tonårstjejer (20-12-07)

Intervju med rektorn i fokusgruppsdeltagarens skola (04-04-08).

Gina Solari (30-03-09)
Programsamordnare Rädda Barnen i Lima

Gynekolog i Arequipa (anonym). Om abort i Arequipa (28-11-07)

Susanna Nyström (25-04-07)
Oformell kort samtal om hur Svalorna LA arbetar i Arequipa och vilka projekt som finns för tillfället.

Bilaga 1

Intervjufrågor till Rubi Paredes - Samordnare för Nätverket för Kvinnor på Landsbygden (20-12-07).

1. Hur är situationen för flickorna ute på Arequipas landsbygd?
2. Hur mycket tillgång till information har tjejerna vad gäller sexualundervisning, information som kan vara relevant för dem att veta?
3. Hur stor är skillnaden vad gäller tillgång till informationen mellan tjejerna på landsbygden och tjejerna i städerna?
4. Tjejerna i Majes som befinner sig i området där jag ska genomföra fokusgruppen, hur "ruralt" är det området? Befinner de sig i ett mycket ruralt område eller finns det mer ruralt än så?
5. Har du hört talas om tjejgrupper i Arequipa regionen? Med det syftet som jag har förklarat?
6. Finns det något utrymme där tjejerna kan prata med varandra om dessa ämnen, eller någonstans där de kan vända sig för att få information de anser viktig?
7. Vad gäller sexualundervisning, hur mycket skulle man arbeta med föräldrarna så att de låter tjejerna komma till mötena och inte förbjuda det. I ASDE berättade att de med Folipaj arbetade mycket med föräldrars medvetandegörande när man arbetade med attitydsförändringar till exempel.
8. Vad tycker du om att tjejerna blir medvetna om deras rättigheter för att sedan kollidera med en verklighet som de kan inte förändra trots att de förstår vad som är fel? Detta kan skapa en frustration hos tjejerna och vi kan göra mer skada än nytta. Tycker du det är rättvisst att göra så mot tjejerna?
9. Tjejerna har stora utmaningar framför sig...
10. Tycker du att ett sådant projekt är vad tjejerna behöver, att det är rätt för dem?
11. Vad ska vi tänka på vad gäller interkulturalism när man arbetar med ett sådant projekt?

Bilaga 2

Intervjufrågor till Roberta Marmanillo - Ansvarig för Lokal Utvecklingsenhet i CIED - Centrum för Forskning, Utbildning och Utveckling (18-12-07).

1. Varför är det så svårt att prata om sex här?
2. Vad gäller skillnader mellan barn och vuxna, har barn en lägre status än vuxna?
3. Hur tycker du vi ska prata med tjejerna om genus, om våra skillnader? När man pratar genus i Sverige så pratar man många gånger på strukturell nivå, men här skulle vi behöva prata om strukturerna i samhället och dessutom plocka isär samhället för att kunna se hur våra traditioner, religionen, påverkar oss. Hur ska vi kunna prata om rollerna i samhället och om kvinnors rätt till en egen sexualitet som tänkande människor som inte ska ses som ett objekt?
4. I det här fallet tänker jag mer på tjejerna från den andinska högplatån...
5. Och hur gör ni för att arbeta med en sådan mångfald?
6. Vet du hur de organisationer ni samarbetar med arbetar med teman genus och sexualitet?
7. Hur arbetar ni med interkulturalism, hur får ni information om det?
8. Det som hände med min uppsats var att jag inte ville komma hit med en färdig mall. Det enda som jag hade i huvudet hela tiden var att jag inte hade haft möjligheten i skolan att uttrycka mig och att prata om svårigheterna med att vara tonåring. Det finns fortfarande inte, eller hur?
9. Tanken med att skapa ett sådant utrymme är också att ta vara av vad tjejerna säger och vad de beskriver som svårigheter och att en organisation presenterar deras tankar i någon slags rapport som kan hjälpa med påverkansarbete för att förbättra tjejernas livsvillkor. Tanken är att tjejerna känner att något konkret kommer att hända. Jag ville därför träffa dig, för jag ville få lite tips på hur jag ska bete mig inför tjejerna. Hur ska jag få dem att prata om vissa svåra saker som man inte pratar i vanliga fall med någon. Hur gör ni?
10. Jag har redan intervjuat dem, så jag känner dem lite gran. Det jag minns sedan jag var liten är att här i Peru var det mycket tabu att prata om sex. Är det fortfarande samma sak?
11. Tanken är att de talar om för mig hur de skulle vilja skissa en sådan grupp.
12. När ni pratar med ungdomar hur gör ni?
13. Jag hade en tanke att det skulle vara i skolan men efter föreläsningarna?
14. Informera kanske på föräldramöte?
15. Tycker du att något som det jag beskriver kan göras?

Bilaga 3

Intervjufrågor till den informella intervjun med 4 tonårstjejer från samma ort som fokusgruppens deltagare (20-12-07).

1. Finns det utrymme i skolan endast för er tjejer? För skolan är blandad eller hur?
2. Vad tycker ni om att dela alla utrymmen i skolan med killarna?
3. Känner ni att ni få utrymme att uttrycka er i skolan?
4. Tycker ni det behövs ett utrymme som är endast för tjejerna? Varför?
5. Hur skulle det utrymmet se ut? Om skolan skulle be er att utforma det, hur skulle det se ut?
6. Var skulle den äga rum? Vilka lokaler finns tillgängliga för er?
7. Hur många tjejer skulle delta? Skulle ni vilja känna varandra?
8. Vilka ämne skulle ni vilja prata om?
9. Läser ni om sexualkunskap i skolan?
10. Hur skulle man kunna underlätta samtalet och komma över blygheten?
11. Tycker ni det är ett problem att ingen frågar er vad ni vill eller känner ni att ni är hörda? I skolan? Bland killarna?
12. Gillar ni att leka?
13. Tycker ni ska det vara samtal eller är det lättare att skriva?
14. Tycker ni vi ska komplettera med en aktivitet?
15. Vad tycker ni är viktigt att tänka på när man utformar det här?
16. Är det något ni tycker jag missar som borde vara med?
17. Vilka tider passar för denna aktivitet tycker ni?
18. Varför tror ni att det inte finns ett utrymme för er tjejer?
19. Skulle ni vilja ha någon som vägleder er, som informerar er om det ni vill veta?
20. Hur skulle denna person vara?
21. Om någon skulle komma till er klassrum och fråga om ni ville vara med och delta i detta skulle ni vilja vara med?
22. Vilken ålder tycker ni gruppen ska ha?

Bilaga 4

Intervjufrågor till rektorn i fokusgruppsdeltagarnas skola (04-04-08).

1. Tycker ni tjejgrupper behövs? Tycker ni det är viktigt? Varför?
2. Vad tycker ni vi ska ha i åtanke när man utformar tjejgrupper?
3. Tycker ni att skolorna skulle tillåta tjejgrupper i sina lokaler, utanför skoltid?
4. Tycker ni att skolorna skulle stödja detta initiativ? I så fall, på vilket sätt?
5. Vilka är villkoren som skolorna skulle kunna begära om för att tillåta det här typen av projekt med deras tjejer?
6. Rektorns spontana förslag om ämne att ta upp med tjejerna

Bilaga 5

Intervjufrågor till Gina Solari – Programsamordnare Rädda Barnen i Lima (30-03-09).

1. Finns det i dagsläget något projekt riktade exklusivt till tonårstjejer? Om ja, vilket är syftet med dessa projekt? Om nej, varför tror ni det inte finns?
2. Vilka skulle ni säga är tonårstjejjers situation på landsbygden?
3. Hur skulle ni säga att tjejerna på landsbygden påverkas av det faktumet att de är kvinnor, fattiga, barn och hör till ursprungsbefolkning?
4. Hur tycker ni påverkar dessa faktorer påverkar tjejernas möjligheter att uttrycka sig?
5. Tycker ni att tjejgrupper som Rädda Barnens tjejgruppsprojekt behövs i Peru? Varför?
6. Vad är den största hinder ni möter när ni arbetar med barnfrågor, vad gäller vuxnas och myndigheters attityder gentemot barnen i Peru?

Bilaga 6

Intervjufrågor till anonym gynekolog i Arequipa stad (28-11-07)

1. Hur vanligt är det olagligt abort enligt din erfarenhet?
2. Vad tycker du om detta?
3. Hur ser du på abortfrågan utifrån ditt yrke?

Bilaga 7

Observationer under mitt första och andra besök till fokusgruppsdeltagarens ort.

Observation # 1:

Miljöbeskrivning av skolan och tjejerna ort samt observation av intervjun med en grupp tonårstjejer.

Torsdag, den 20 december 2007 kring kl 9 på morgonen åkte jag till Majeslandsbygd. För att komma till tjejernas ort måste man vänta på en minibuss som åker från Majesstad ca varje timme. Efter en ca 45 minuters resa kom jag till tjejernas skola.

Mitt första intryck orten var att det var fattig. Vägarna var inte asfalterade och de flesta hus var byggda med korgväggar, andra hus var byggda med playwood och några med betong. Skolan var byggnaden som syntes mest i byn. Skolans område var inte heller asfalterat med det fanns lite gröna områden omkring byggnaden.

Jag hade inte något möte bokad då jag lyckades inte komma i kontakt med någon i skolan.

Genom vaktmästaren kommer jag i kontakt med biträdande rektorn som verkade glad att träffa mig. Han uttrycker att det är alltid roligt att få besök och säger att han är imponerad över att jag reser från Sverige till Arequipa för att göra min uppsats. Han ger mig en snabbtur i skolan. Skolan var under ombyggnad och den bestod av ca 6 enkla byggnader som utgjorde klassrummen därav 3 var byggda med betong av resterande med playwood. Mitt bland alla byggnader fanns ett kombinerat basket- och fotbollsplan med ett betonggolvtäckning som var täckt med ett tyg som hängde över höga staketer. Lite längre bort fanns det en lekplats.

Klassrummen var stora och jag räknar att ca 20 till 30 elever fick plats i varje klass, i klassrummen fanns det slitna bänkar och stolar samt ett skrivbord och en svart tavla. Det fanns toaletter för lärarna och för studenterna. Man behövde en nyckel för att använda lärarnas toalett som hade en toalettstol och en tvättställ med vattenkran. Elevernas toalett var öppet för allmänheten och bestod av två utedass, en för killar och en för tjejer. Utanför det fanns det en vattenpump med en tvättställ och lite längre bort en tvättställ med vattenkran. Det fanns även en medelstor trädgård där eleverna hade lärt sig odla olika grönsaker som de kunde sedan sälja. Biträdande rektorn berättade att trädgården var en del av ett NGO:s demokratiprojekt som skolan hade deltagit i för att främja ungdomsdeltagande. Detta projekt avslutades för några månader sedan och han uttryckte oro över att trädgårdsprojektet skulle rinna ut i sanden eftersom de inte fick handledning om hur projektet skulle föras vidare.

När jag kom till skolan fanns det inga föreläsningar då de hade haft skolavslutning dagen innan. Jag informerade biträdande rektorn att syftet med mitt besök var att observera hur miljön var för tjejerna i skolan och komma i kontakt med några tjejer och stämma av en intervju med dem framöver. Han sa att det fanns några tjejer som hade anmält sig för att hjälpa till och göra i ordning klassrummen efter skolavslutningen och att jag kunde föra en intervju med dem redan då om jag ville det. Han sa att han skulle "skicka tjejerna till mig", innan vi skiljs åt får jag mobilnumret till skolans rektorn och biträdande rektorn hälsar att jag är välkommen tillbaka när som helst. Jag förbereder mina frågor omgående (se bilaga 3) och fem minuter senare träffade jag fyra nyfikna tjejer som ställde gärna upp för en intervju. Jag bad tjejerna att vänta några minuter då jag ville se om det fanns möjlighet för en tjej till att vara med. Jag hade kommit i kontakt med henne under min tid på biståndsorganisationen Svalorna LA. Jag gick till hennes hus och frågade om hon ville vara med men hon tackade nej, hon var för blyg och tyckte det var jobbigt med intervjuer, hon sa att vi kunde fråga en

tjejkompis till henne som kanske ville vara med. Vi gick till hennes kompis men hon tackade nej för hon skulle ta hand om familjens kiosk tills föräldrarna kom tillbaka från fältet. Jag gick tillbaka till tjejerna som väntade på mig i skolan.

Jag beklagade för tjejerna att de fick vänta men de verkade inte besvärad. Under intervjun upplever jag att tjejerna är nyfikna men mycket blyga. Det känns som om de undrar om de ska verkligen säga det de tycker. Jag tror att eftersom det inte är vanligt att folk vill höra vad de har att säga har de svårt att uttrycka sig. De skrattar emellanåt och tittar på varandra framför allt när jag frågar om deras åsikter och när de berättar om att en fokusgruppen skulle kunna kombineras med en aktivitet som t ex en fotografi workshop (och pekar på min digitalkamera). Ibland svarar de mycket låg så att det nästan inte hörs. Det är för det mesta två tjejer som pratar. De andra två tjejerna håller med eller sitter tysta, men de frågar inte om de får gå och verkar lyssna aktiv på det som sägs. Stämningen är avslappnad med några långa tystnader. Jag upplever att tjejerna svarar på frågorna som om vi vore i ett klassrum och jag vore deras lärare fast ändå mindre förmellt. Intervju varade ca en halvtimme. Efter intervjun fick de ta några bilder med min kamera och ville bli fotade, stämningen var mycket bra, jag skickade dessa bilder senare via email.

Efter den plötsliga intervjun med tjejerna, tar jag en promenad runt i byn. Det är mitt på dagen och som vanlig väldigt varm (solen är alltid mycket stark i Majes). Jag vandrar runt den torra marken, ser alla ofärdiga hus och kommer till insikt att hela byn är under uppbyggnad. Det fanns elkablar i visa delar med inget ström i byn ännu. Det finns inte mycket folk på gatan då alla är ute på fälterna och arbetar (det har tjejerna berättat). De få jag träffar på gatan verkar veta att jag inte är därifrån och ler vänligt mot mig.

Jag äter lunch i en liten matställe som ägs av en kvinna och hennes döttrar. De har några slitna bord och stolar och en mycket billig lunchmeny. Mitt enda lunchsällskap är ett gäng alkoholpåverkade äldre män i bordet bredvid som försöker prata med mig. Jag äter snabbt och går tillbaka till skolan för att ta minibussen till Majesstaden. På vägen dit går jag till ett fält som ligger vara 5 minuter därifrån och ser några jordbrukare jobba. Jag går vidare till skolan och väl framme frågar jag en äldre kvinna om hon vet när bussen kommer, hon svarar att det borde inte dröja längre då sista buss gick för nästan en timme sedan. Det finns inga tidtabeller så jag sitter och väntar kring en halv timme tills minibussen kommer runt kl 2 på eftermiddagen.

Observation # 2:

Intervju med rektorn och första möte med tjejerna från årskurs 8.

Fredagen den 4 april 2008 åkte jag tillbaka till samma ort, för att träffa rektorn och tjejerna. Det här gången hade jag ett bokad möte. När jag kom var det rast, tjejer och killar lekte tillsammans, några pratade i blandadegrupper och andra spelade basketboll.

Rektorn väntade på mig i sitt kontor. Det låg i en av skolans betongbyggnader, i ett utrymme lika stor som ett klassrum. Där sparades de administrativa dokumenten och verkade användas även som ett förråd. Jag fick ett trevligt bemötande av rektorn han verkade närvarande och fokuserad på vårt samtal. Jag intervjuade honom om tjejernas situation (se bilaga 4).

Efter intervjun föreslår han att vi går tillsammans till åttans klassrum, det är strax efter sista föreläsning. Framme i klassrumet förklarade han att jag hade åkt dit för att träffa endast tjejerna och bad killarna att lämna klassrummet. Han presenterade mig inför tjejerna, detta kändes mycket formellt. När rektorn gick upplevde jag att tjejerna uppfattade mig som en lärarinna och verkade lyssna noga när jag berättade om uppsatsen. För att bryta isen gjorde vi

en namnlek där vi alla presenterade sig och berättade om man visste varför man hade fått sitt namn, tjejerna skrattade under leken och var inte så blyga därefter. Tillsammans gjorde vi en liten brainstorm på tavlan om huruvida de tyckte det var viktigt att uttrycka sig (se bilaga 7) och frågade efter om de ville vara med i fokusgruppen, alla åtta tjejer tackade ja. Jag skrev föräldrarlappar där jag informerade föräldrarna att jag skulle träffa tjejerna varje lördag, syftet med detta och mitt telefonnummer. Tjejerna letade fram en sax för att klippa lapparna och kompletterade de med sina föräldrarnamn. Det var en mycket bra stämning. Tjejerna ville ha första mötet redan dagen efter (lördagen) så vi bestämde att vi skulle ses då och två lördagar till därefter, tre gånger sammanlagt mellan 15:00 till 17:30. En av tjejerna som är med i denna klass var också med i den spontana intervjun jag gjorde i december, hon föreslog att jag skulle ta min kamera med mig till nästa omgången. Tjejerna bad att inte låta killarna vara med, de menade att man kunde prata ”friare” då.

Undertiden hade killarna som gick i samma klass försökt lyssna bakom dörren och undrade varför de inte fick vara med. Detta påminde mig mycket till min erfarenhet i Sverige då killarna alltid frågade varför de skulle lämna klassrummet och varför kunde de inte vara med. Tjejerna blev distraherade av killarna så jag bestämde mig att avbryta och åka hem för att förbereda mötet dagen efter. Jag tackar tjejer för en trevlig bemötande och släpper in killarna som frågade om jag skulle komma tillbaka och träffa dem också, till detta svarar jag att jag tyvärr kommer inte att träffa dem. De går in och frågar tjejerna var mitt besök handlade om, på vägen till rektorns kontor hör jag en av tjejerna svarar stolt ”det är bara för tjejer!”, då blir det högljud i klassrummet, tjejer och killar pratar och några skrattar. Framme i rektorns kontor tackar jag honom för möjligheten att få träffa tjejerna. Han frågade nyfiken vilken respons jag fick och blir glad då jag berättar att samtliga tjejer har tackat ja att vara med. Han menar att det gör de nytta att ha ”bra” aktiviteter förutom skolan, han vill att tjejerna delar med sig sina erfarenheter med sina skolkamrater och funderar på att tillåta deras deltagande i fokusgruppen räkna som ett del av skolarbetet. Innan vi skjils åt säger han att jag kan kontakta honom om det är något.

Bilaga 8

Fokusgruppsmötena med tonårstjejer mellan 14 och 16 år:

Syftet med fokusgruppen ta reda hur tonårstjejer som befinner sig på landsbygden i Arequipa definierar sin egen situation och hur de uttrycker sina åsikter och behov. För att uppnå detta träffade jag åtta tonårstjejer mellan 14-16. Vi träffades fyra lördagar mellan kl 15 till 17:30 i en av skolans klassrum.

Utgångspunkten för alla fokusgrupper är att använda tjejgrupp som en metod att främja detta behov. Frågan de ska svara på under alla våra möten är: Om du hade möjlighet att utforma en tjejgrupp hur skulle den se ut? Syftet är att utifrån deras egna tankar och uppfattningar skissa former på hur de skulle vilja utforma en tjejgrupp. Tjejernas egna ord är skriven i kursiv stil.

Första möte med tjejerna - Presentation (04-04-08)

När jag presenterade mig frågade jag om det fanns ett ställe där de kunde prata om de utmaningar de möter i samhället, ett ställe endast för tjejer. De berättade att ett sådant ställe inte fanns. Jag frågade då om de tyckte att det behövdes ett ställe där de kunde prata fri, endast tjejer emellan. De svarade att det behövdes, då ibland var det svårt att prata om vissa saker när killarna var med. Jag frågade då om de ville vara med och utforma hur ett sådant ställe skulle vara.

Jag förklarade för tjejerna att de skulle tycka till om var det var lämpligast att träffa, vilka ämne skulle det tas upp och huruvida andra vuxna skulle vara med och i så fall hur dessa vuxna skulle vara i förhållande till gruppen. Tillsammans gjorde vi en brainstorm på tavlan om huruvida de tyckte det var viktigt att uttrycka sig och vi gjorde regler på hur våra möten skulle vara.

Kontentan av brainstormen var att tjejerna var överens om att det var viktigt att uttrycka sig. De reglerna som tjejerna själva föreslog var, att lyssna på varandra, att allas åsikter respekteras och att ingen skulle berätta för andra om det som säs i gruppen. Tillsammans gjorde vi också lappar till sina föräldrar där jag informerade om mig själv, tanken med fokusgruppsmöten och vilka tider vi skulle träffas. Tjejerna var tydliga i att inte låta killarna i klassen vara med. De menade att de kunde prata "friare" då.

Fokusgruppsmöte 1 (05-04-08)

Dokumenterad med casetteband och bilder. Sex tjejer kom (2 bortfall).

Tjejerna var mycket blyga och under denna första mötet. Det var som om jag vore fröken och de elever. Jag försöker att underlätta stämningen genom att prata mycket talspråk, vi sat tillsammans och vi hade en radio på som hjälpte till att slappna av och ändra stämningen.

Gruppen definierade målet med tjejgrupper. Vi gjorde en brainstorm så att tjejerna kunde tillsammans diskutera vad de ville uppnå med tjejgruppen. Sedan diskuterade vi idén med tjejgruppen. Tjejerna tecknade denna idé i par, presenterade teckningen för alla och diskuterade utifrån teckningen. Sedan tog vi en paus för att göra fotoaktiviteten.

Paus: Foto-aktivitet: Hur vill du att folk ser dig? Tjejerna skulle fundera på hur de ville framställas på bild. Den bilden skulle förmedla något drag som de gillar hos sig själva t ex att man är sportig, eller gillar att skratta.

Efter pausen skulle de diskutera i par vilka teman de skulle vilja ta upp i tjejgruppen. De skulle skriva i par och presentera för gruppen. De teman tjejerna föreslog var:

Tonårsgravitet, familjevåld, rasism, kärlek, manschauvinism, tonårstiden, mamma/pappa att leva i familj, hur ska man bli av med rädslan? Och hälsa och sexualundervisning. Stämningen i gruppen var mycket bra, det var mycket skratt och tjejerna kändes trygga i gruppen och sakta började de flesta komma till tals. Tjejerna ville stanna längre och jag fick många kramar när jag gick.

Utdrag ur fokusgruppsmöte:

Varför är vi här idag?

För att lösa våra problem

Hur?

Genom samtal

Kommer ni ihåg vad vi pratade om sista gången, att tillsammans utforma hur en tjejgrupp skulle vara?

Ja

Jag ska inte komma med förslag för det är ni som är experter på vad ni vill ha. Varför vill ni ha en tjejgrupp?

För att lära oss mer om hur vi ska vara

Om man skulle vilja veta hur tjejerna i Majes har det. Vem frågar man då?

Ingen

Ingen? Men om man skulle fråga någon vem skulle den vara då?

Någon som känner oss eller Alan Garcia (Perus president, red. amn.)

Känner Alan Garcia till hur tjejerna i Majes har det?

Nej

Känner jag hur tjejerna i Majes har det?

Nej

Vem vet det då?

Vi!

Och varför frågar ingen er?

(tyst)

Varför är det så?

(tyst)

Ok, det vi ska göra nu är att prata om vad är det vi vill med tjejgruppen (vi gör en brainstorm på tavlan och jag skiver "vad är det vi vill med tjejgruppen?" red. amn.).

Uttrycka våra idéer, uttrycka våra känslor, lösa problem, att dela med sig sina problem, att lära sig prata och inte vara blyga, för att ha kul, för att leka

Vad skulle idéen med tjejgruppen vara?

Idéutbyte, åsiktsutbyte

Vad skulle målet med tjejgruppen vara?

Att bli av med rädslan, att få bättre självförtroende, att lära känna oss själva

Fokusgruppsmöte 2 (12-04-08)

Dokumenterad casetteband med bilder. 6 tjejer kom (2 bortfall).

Tanken med dagens pass var att tjejerna definierade deras egna situation. Det var svårt att få igång diskussionen. Jag upplever tjejerna blyga men också koncentrerade i början av passet. De delades i två grupper så att de diskuterade och tillsammans svara på en fråga. Det tog ett tag innan de kunde komma på svar på frågan om var de var om tio år. De fick teckna och det

var lättare att prata utifrån bilderna. Tjejerna var nyfikna på mig och ställde frågor om mitt privat liv. Tjejerna definierade också vad det är för roller kvinnor och män har i samhället. Vi pratade om manschauvinism som en av de utmaningar tjejerna möter.

Paus: Foto-aktivitet: Hur är en familj? Tjejerna delades i två grupper och ska efterlikna statyer för att framställa hur en man och en kvinna i en familj ska vara. En grupp framställer en glad familj och den andra grupp framställer en familj där våld förekommer. Vi diskuterar i grupp och tjejerna berättar att det är ganska vanligt med våld i familjen.

Efter pausen pratar vi om roller i samhället. Vi diskuterade varför det såg ut som det gjorde i samhället. När vi var klara stannade tjejerna kvar och gjorde mig sällskap tills bussen kom. De undrade om det fanns möjlighet till ett till möte. De ville lära sig att använda internet och undrade om jag kunde hjälpa de med det. Jag sa att i vår sista möte kunde de vara med i en internet workshop där vi kunde prata om fördelar och nackdelar med internetanvändning, innan de lärde sig att surfa själva. De tyckte detta var ännu bättre. Det var igen många kramar när jag åkte och tjejerna vinkade när bussen började åka.

Utdrag ur fokusgruppsmöte:

Vad kommer ni ihåg från vår sista möte? Vad sa vi?

Vi pratade om åsiktsutbyte och att definiera hur en tjejgrupp skulle vara

Idag kommer vi att prata om hur situationen ser ut för er. Vär för ska vi prata om det, tror ni?

För att komma med förslag på lösningar

Tanken idag är att prata om de utmaningar vi möter. Gärna komma med förslag om hur man kan gå vidare och vi ska göra en lista med våra styrkor. Vi ska svara på frågan: Var är jag om tio år?

Jag utbildar mig i ett yrke, jag är gift, jag har flyttat till Arequipa stad

Är denna fråga svår?

Ja, vi har inte bestämt vad vi vill ännu. Vi har inte levt tillräckligt ännu. Vi har inte tillräckligt med erfarenhet. Vi har inte tänkt på det.

Vad gör en kvinna?

Lagar mat, tar hand om barnen, tar barnen i skolan, tar hand om hushållen

Vad gör en man?

Jobbar, pluggar

Finns det skillnad mellan kvinnor och män?

Ja

Vilka?

Män är starkare än kvinnor, män är manschauvinister (machistas)

Vad är manschauvinism?

När män tror att de har kontroll

Har ni hört talas om feminism?

Nej

Vem har bestämt att kvinnor lagar mat och att männen ska jobba eller plugga?

Gud, för det har alltid varit så

Fokusgruppsmöte 3 (19-04-08)

Dokumenterad casetteband. Sex tjejer kom (2 bortfall).

Under veckan hade rektorn i skolan kontaktat mig och framförde att några mammor hade kontaktat honom och var oroliga om vad vi pratade om i fokusgruppsmötena eftersom tjejerna berättade inte vad de hade pratat om, då tjejerna hade kommit överens om det inom gruppen. Jag berättade för rektorn att tjejerna ville träffas en sista gång så att de skulle lära sig att använda internet. Eftersom de inte fanns ström i tjejernas ort skulle vi behöva åka in till staden. Jag undrade om någon förälder skulle kunna tänka sig att åka med tjejerna till Majes stad. Jag ville undvika att tjejerna åkte själva. Han skulle kolla med föräldrarna och återkomma.

I början av mötet påminde jag tjejerna om de föräldrarlappar de hade fått som de skulle ge sina föräldrar och informerade att deras föräldrar kan komma i kontakt med mig via telefon om de ville ställa några frågor.

Tjejerna definierade de teman de tycker man skall samtala om i tjejgrupperna och i vilken ordning (rangordning). Utgångspunkten kommer att vara de teman tjejerna föreslog i fokusgruppsmöte nummer 1. De pratade om barnrättigheter och skrev alla teman på tavlan. Under varje tema skrev vi vilken paragraf från barnkonventionen gav oss rätt att prata just om det temat. Under tema rasism skrev de t ex att alla barn är lika och skall inte diskrimineras.

De definierade också profilen på den personen som skall vara samtalsledare och vilken roll kommer den personen att ha i samtalet. De menade att den personen skulle vara lyhörd, prestigelös, som en stor syster, en mentor.

Innan vi skildes åt bestämde vi hur sista möte skulle se ut. Tjejerna berättade att rektorn hade sagt att en av tjejernas mamma hade erbjudit sig att följa med till Majes stad. Vi kom överens om att träffas i en internetcafé. Vi skulle först ha workshopen om internet och efter ville tjejerna prata om tonårstiden.

Utdrag ur fokusgruppsmöte:

Vi ska idag göra en lista om de teman ni vill prata om. Kommer ni ihåg vad ni sa den gången vi diskuterade vilka teman ni skulle vilja ta upp i tjejgruppen? Ska jag läsa det vi skrev förra gången?

Ja

Tonårsgraviditet, familjevåld, rasism, kärlek, manschauvinism, tonårstiden, mamma/pappa att leva i familj, hur ska man bli av med rädslan? Och hälsa och sexualundervisning. Jag skulle vilja lägga till internet också då ni ville också få information om det, vad tycker ni?

Det är också viktigt för internet vet vi inget om

Finns det något ni skulle vilja lägga till?

Barnrättigheter, när har man rätt att jobba, plugga och så. Vi har hört om det här i skolan.

De har sagt att barnen har rätt till kläder, utbildning, till ett hem, att ha trygghet, rätt till kärlek. Några barn blir lämnad av sina föräldrar och de har inga hem.

Varför har vi rättigheter?

För att sätta sig i respekt

Hur kan man göra det?

Man kan skriva om det

Skriva vad, till vem?

Skriva brev till presidenten eller rektorn i skolan, skriva till folk som kan ändra situationen

Fokusgruppsmöte 4 (26-04-08)

Dokumenterad med casetteband och bilder. Fyra tjejer kom (4 bortfall)

Fyra tjejer dök upp 1 timma sena och utan mamman. När jag ringde rektorn och kollade vad som hade hänt så han att han hade ingen aning då mamman som skulle vara med hade inte kontaktat honom och sagt att hon inte skulle komma. Jag frågade rektor hur vi skulle gå till vägar då jag inte ville lämna tjejerna i Majes stad. Jag var orolig över mitt ansvar om något skulle hända tjejerna om jag lämnade dem i Majes. Rektorn försäkrade mig att det inte var någon fara och att tjejerna hittade tillbaka till byn utan problem.

Jag hade förberett material om fördelar och nackdelar med internetanvändning med hjälp av material från Rädda Barnen i Peru. Under workshopen fick tjejerna ett häfte där de informerades vad internet var för något och hur man kunde använda den, vi gick igenom häftet. Vi pratade om chatsajter, vilka som vill komma i kontakt med barn, saker man ska akta sig för och webbkamera användning. Tjejerna fick möjlighet att surfa i ca en timme och ställde frågor kring olika saker som dök upp i skärmen. Workshopen varade i två timmar och efter det var stämningen bra i gruppen, men tjejerna var trötta. När det väl var dags att prata om tonårstiden orkade de inte. Jag tvingade inte fram någon diskussion utan avslutade vårt möte på ett positivt sätt. Tjejerna fick några bilder av sig själva som tack för deltagandet och tjejerna tackade för sig med kramar.

Bilaga 9

Bilder: Tjejernas ort

1. Skolans huvudbyggnad (pilen pekar mot dörren för personaltoaletten)

2. Dass

3. Ett av skolans byggnad med ingångar till två mindre klassrum

4. Ett av skolans byggnad. Här får plats två stora klassrum.

5. Ett skolbyggnad för ett mindre klassrum.

6. Oasfalterad väg intill skolan (hus som byggs med korgväggar på högersidan bilden).

7. Ett hus som byggs med korgväg på vänster sidan och ett hus byggd av tegelsten på högersidan.

8. Flera hus i korgvägar

9. Ett odlingsfält nära skolan som vattnas med ett konstbevattningssystem

10. Jorbrukare med barn på fältet

11. Några av tjejerna som deltog i fokusgruppen

Fotoaktivitet i första fokusgruppsmöte: Hur vill du att folk ska se dig?

12. Som en positiv person!

13. Jag vill att de ser att jag tänker

14. Som en tjej som gillar naturen

15. Jag är en sportig tjej

16. Som en söt tjej

Fotoaktivitet i andra fokusgruppsmöte: Hur är en familj?

17. En familj: Mamma, pappa, barn

18. En annan familj: Föräldrar slår sitt barn

Sista fokusgruppsmöte
19. Internet workshop

